

AALBORG UNIVERSITET

OVERGANGEN FRA UDDANNELSE TIL ARBEJDSLIV

Et kvalitativt studie af hvordan samfundsvidenskabelige specialestuderende oplever deres uddannelsesforløb og hvilke rationaler, der gør sig gældende i relation til deres oplevede employability i overgangen til arbejdsmarkedet.

CECILIE GAARDSTED JENSEN & DITTE HABEKOST ROUNBORG

**KANDIDATAFHANDLING
SOCIOLOGI - AAU 2020**

TITELBLAD

Speciale i Sociologi v/ Aalborg Universitet - 10. semester

Titel: Overgangen fra uddannelse til arbejdsliv

Udarbejdet af: Cecilie Gaardsted Jensen (20155161) & Ditte Habekost Rounborg (20156915)

Vejleder: Morten Kyed

Antal anslag: 160.202

SUMMARY

Finishing higher education and entering the job market is an important transition for any graduate. This period can be overwhelming as a result of how one's education has prepared the student for this transition and how the graduate independently acts upon enhancing his/her employability. Prior research has shown how important certain factors like work experience, interaction between theory and practice and voluntary work can be, to facilitate the transition.

In need of a qualitative and in-depth perspective, this master thesis seeks to contribute to the research field with a comparative case study following the so-called hermeneutic theory of science. Previous findings suggest that graduates from study programmes like medicine, nursing and social work experience an easier transition to the labour market due to employability-development being a more explicit, integrated and statutory part of the education. Other programmes, like social science programmes, have employability-development built into the education in different ways such as employer-linked projects, internships and work-shadowing. Following these findings, the empirical data is collected through qualitative semi-structured interviews with nine undergraduates. The sample included five students from the study of Law and four from Politics and Administration, both from Aalborg University. These programmes are chosen on the basis of being examples of two extreme cases within the social science programmes at Aalborg University; with Law being the most specialized programme oriented towards a specific type of profession, while Politics and Administration is viewed as the most general programme broadly oriented towards many different types of occupations. We seek to examine these different groups of students as a mean to compare how the programmes differ in preparing the students for the transition and how the students on their own are trying to enhance their individual employability.

In line with previous studies, we draw inspiration from the human capital theory in the interpretation of the relationship between higher education credentials and labour market outcomes. Moreover, the view on education as an investment in future job opportunities is used to understand how graduates interpret their education's role in preparing them for the transition to the labour market. Furthermore, the theory offers a way to understand how graduates rationalise their actions and choices in enhancing their employability given the specific and individual context they are situated in. Here we interpret the students' actions within the structures that form their educations and how the students respond to these structures.

Our findings show that higher education students view themselves to be in a positional competition amongst a growing supply of graduates entering the labour market with similar profiles and aspirations. All the students in this case study took

the view that they would not enter graduate jobs on the basis of simply possessing graduate-level credentials. It was apparent that the students do not view their employability as being determined simply by their absolute level of credentials and the skill and knowledge acquired by these. This situation left students with a somewhat confused sense of the value and worth of their credentials; in particular, the relationship between their merits in education and its reward in the labour market. Especially students from the more general and broadly oriented programme had a concern regarding the direct transferability of their academic qualifications in the labour market.

As a result, there was a common concern amongst both types of students about the need to add value and distinction to these credentials, mainly as a way of 'standing apart' from other graduates with similar profiles and achievements. Again, this was a concern more commonly found amongst students from the more general programme. Through internships and student jobs the graduates seek development of extra-curricular knowledge and skills. Thus, students' perceived need to credentials distinction appears to be influencing the types of rationalities they are developing around learning and enhancing their perceived employability.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. INDLEDNING	7
2. PROBLEMFELT	7
2.1. OVERGANG FRA UDDANNELSE TIL ARBEJDE	7
2.1.1. EMPLOYABILITY	8
2.2. SAMSPIL MELLEM TEORI OG PRAKSIS	9
2.3. ERHVERVSERFARING	11
2.3.1. SYMBOLSK VÆRDI I FRIVILLIGT ARBEJDE	12
2.4. SPECIALETS BIDRAG	13
2.4.1. PROBLEMFOMULERING	14
2.4.2. BEGREBSAFKLARING	14
3. FORSKNINGSDESIGN: ET KOMPARATIVT CASESTUDIE	15
3.1. UDVÆLGELSE AF CASENE	15
3.1.1. PRÆSENTATION AF CASES	16
4. VIDENSKABSTEORI	18
5. TEORETISERING	20
5.1. HUMAN KAPITAL	20
5.2. EMPLOYABILITY	22
6. METODISKE OVERVEJELSER	23
6.1. SEMISTRUKTUREREDE INTERVIEWS	24
6.1.1. OPERATIONALISERING AF INTERVIEWGUIDE	25
6.2. REKRUTTERING AF INFORMANTER	26
6.3. INTERVIEWFORLØB	29
6.4. DATABEARBEJDNING OG ANALYSESTRATEGI	30
6.5. UNDERSØGELSENS KVALITET	31
6.5.1 TRANSPARENS OG GENERALISERBARHED	31
7. ANALYSE	32
7.1. POLITOLOGERNE	34
7.1.1. ET BEHOV FOR DIFFERENTIERING	35
7.1.2. SAMSPIL MELLEM TEORI OG PRAKSIS	37
7.1.3. PRAKSISNÆR ERFARING	38

7.1.4. POLITOLOGERNES ORIENTERINGSLØSHED	43
7.2. JURISTERNE	46
7.2.1. FAGSPECIFIKKE KANDIDATER	46
7.2.2. ET TEORETISK STUDIE	49
7.2.3. PRAKTIK? PRAKTISK TALT IKKE	52
7.2.4. 'LEARNING BY DOING'	54
7.2.5. FRIVILLIGT ARBEJDE - SIGNAL VALUE	56
7.3. OPSAMLLENDE DISKUSSION	58
7.3.1. POSITION I KONKURRENCEN OM JOBS	58
7.3.2. SPECIALISERING & DIFFERENTIERING	60
7.3.3. OPLEVELSE AF SAMSPILLET MELLEM TEORI OG PRAKSIS	61
7.3.4. OPLEVELSE AF FAGLIGHED	64
8. KONKLUSION	65
9. PERSPEKTIVERING	67
10. REFERENCER	69
BILAG 1: INTERVIEWGUIDE	73
BILAG 2-10: TRANSSKRIFTIONER	73

1. INDLEDNING

Formålet med dette speciale er, at analysere samfundsfaglige specialestuderendes uddannelsesforløb i forhold til deres oplevede employability i overgangen fra uddannelse til arbejde. Her tages der udgangspunkt i de studerendes udsagn og oplevelser med afsæt i den hermeneutiske videnskabsstradition. For at belyse problemstillingen anvendes et komparativt casestudiedesign i tilgangen til empirien samt analysen heraf. Denne er baseret på kvalitative semistrukturerede interviews med i alt ni informanter fra hhv. Politik og Administration og Jura på Aalborg Universitet.

2. PROBLEMFELT

I det følgende opsummeres de vigtigste fund og temaer fra eksisterende litteratur på området. Nedenstående problemfelt søger ikke at være en udtømmende gennemgang af forskningsområdet, men skal belyse hvordan tidligere forskning har behandlet emnet og hvilke problemstillinger, der knytter sig hertil. Problemfeltet fungerer dermed som udgangspunkt og ramme for specialet. Det skal give indblik i hvordan specialet og dets omdrejningspunkt placerer sig i relation til den eksisterende forskning, samt hvordan emnet derudover kan anskues i en sociologisk kontekst. Dette leder til sidst op til specialets bidrag til forskningen samt problemformulering.

2.1. OVERGANG FRA UDDANNELSE TIL ARBEJDE

Perioden hvor man træder ind på arbejdsmarkedet efter endt uddannelse er vigtig for enhver kandidat (Grosemans et al. 2017). I denne proces bliver de studerende mere og mere afkoblet fra studiet, mens de samtidig orienterer sig mod en ny fase i deres liv. Dette formodes at danne grundlag for nogle overvejelser og bekymringer i forbindelse med overgangen til arbejdsmarkedet, og her ses de studerendes kontekstuelle betingelser som vigtige for at kunne forstå deres oplevelser knyttet hertil. Nogle studier ser i forbindelse med dette overgangen som den periode lige efter dimission og før ansættelse (f.eks. Vanoverberghe et al. 2008), mens andre undersøgelser påpeger vigtigheden af at se overgangen i sin helhed, som en proces, der starter under uddannelsesforløbet og strækker sig helt ind i arbejdslivet til man som nyansat er 'stabiliseret' og 'faldet til' i det første job (Grosemans et al. 2017; Teichler 2007). Her kan overgangen fra uddannelse til arbejde deles i fire stadier: "*preparation, encounter, adjustment and stabilisation*" (Grosemans et al. 2017). I relation til dette bidrager Arnold Van Genneps teori om overgangsriter yderligere til at kunne anskue netop denne overgang, som de studerende befinder sig i. Van Genneps forståelse af overgangsriter er, i relation til specialet, fordelagtigt at

inddrage grundet hans meget generelle og teoretiske systematisering af forskellige faser, som man typisk vil kunne opleve når mennesket går fra én passage til en anden i livet (Gennep 1960:166). Faseinddelingen fungerer derfor også som en fortolkningsramme - en måde at anskue de specialestuderendes tænkning og kontekst hvori de befinder sig.

Overgangen mellem studieliv og arbejdsliv anses i specialet som et spændingsfelt mellem to sociale positioner – to faser i de specialestuderendes liv. Begrebet om overgangsriter er nyttigt i relation til problemstillingen, da kandidatstuderende, gennem deres specialesemester, i høj grad kan siges at blive mere og mere afkoblet fra studiet i sigtet mod deres fremtidige arbejdsliv. De studerende er således i den indledende del af overgangen og står overfor at skulle forholde sig til en tvetydig passage af deres liv (Hockey 2002:213). Denne specialeafhandling zoomer ind på '*the preparation stage*', der er perioden under uddannelse, hvor man forbereder sig til overgangen og bliver klar til fremtiden (Grosemans et al. 2017). Specialet ser derfor nærmere på hvordan juristerne og politologerne bliver forberedt på overgangen gennem deres uddannelsesforløb, samt hvordan de på egen hånd påvirker forberedelsen gennem deres handlinger og valg undervejs.

2.1.1. EMPLOYABILITY

I overgangen fra uddannelse til arbejde, nærmere bestemt 'forberedelsesstadiet', beskæftiger specialet sig med employability-begrebet, der senere teoretiseres til anvendelse i analysen (jf. afsnit 5.2 Employability). Employability kan på dansk oversættes til beskæftigelsesegnethed, hvilket kan have mange forskellige betydninger afhængigt af hvilken kontekst begrebet anvendes i. Tidligere har employability-begrebet været defineret ud fra arbejdsmarkedets perspektiv (Yorke 2006). Her har man målt individers employability ud fra kompetencer, der øger deres succes på arbejdsmarkedet samt færdigheder, som arbejdsgivere vurderer er nødvendige for virksomhedens virke (Harvey 2001). Man har dermed defineret employability næsten udelukkende ud fra virksomhedernes gevinst ved deres medarbejders employability og har med denne definition ikke haft øje for hvordan employability både er påvirket af og påvirker individets handlemuligheder (Harvey 2001; Brown et al. 2003; McQuaid & Lindsay 2005; Yorke 2006). Der er således behov for en mere nuanceret forståelse af employability-begrebet.

På baggrund af de seneste bidrag til forskningen, ser dette speciale employability som både en *institutionel* og *individuel* præstation (Harvey 2001). Vi bevæger os således væk fra tidligere definitioner af begrebet, som ikke har haft blik for hvordan både uddannelsessystemet og de studerendes selv spiller en stor rolle i udviklingen

af deres employability. *Den institutionelle employability* referer til studierne evne til at uddanne 'employable' kandidater (Harvey 2001). Her ser vi derfor nærmere på studierne opbygning og samspillet mellem teori og praksis, som kan have betydning for de studerendes employability. *Den individuelle employability* vedrører imidlertid de studerendes egne valg og handlinger, som kan øge deres employability (Harvey 2001). Det kan eksempelvis være at tage et studierelevant arbejde, samt hvordan de studerende reagerer på og agerer i det uddannelsessystem, som de er indlejret i.

2.2. SAMSPIL MELLEM TEORI OG PRAKSIS

Forberedelsesstadiet i overgangen fra uddannelse til arbejde er, som tidligere nævnt, perioden under uddannelse. Et af de primære formål med uddannelse er, at forberede studerende på arbejde og livslang læring (Endedijk & Vermunt 2013; Le Maistre & Paré 2004; Teichler 2007). En vigtig overvejelse inden for uddannelse er derfor hvilken viden og hvilke kompetencer, der skal udvikles for at nå disse mål (Yan et. al 2013). Flere studier peger på at samspil mellem teori og praksis samt arbejdsbaseret læring, spiller en væsentlig rolle i de studerendes oplevelse af overgangen fra uddannelse til arbejde og deres forberedelse hertil (Karlsson 2011; Helyer & Lee 2014; Knight & Yorke 2003; Knight & Yorke 2004). For at udnytte viden, opnået gennem uddannelse, til dens fulde potentiale må "*learning and doing*" ikke adskilles (Helyer & Lee 2014:352). Et stærkt samspil mellem teori og praksis kontekstualiserer med andre ord undervisningen og bygger bro mellem uddannelse og arbejde, hvilket dermed styrker de studerendes employability (Helyer & Lee 2014). Ydermere opretholder samspillet mellem teori og praksis en højere uddannelsesstandard på videregående uddannelser. Dette udvikler forudsætningerne for 'professionel ekspertise', der er relevant viden og kompetencer, som kan anvendes i de studerendes arbejde efter endt uddannelse (Karlsson 2011). Ved at knytte uddannelse og arbejde tættere sammen øges samspillet mellem teori og praksis og dermed de studerendes employability. En måde at binde uddannelse og arbejde sammen er eksempelvis gennem arbejdsbaseret læring og praktikforløb (Knight & Yorke 2003; Knight & Yorke 2004).

På Aalborg Universitet – hvorfra specialet henter dets informanter – arbejdes der ud fra problembaseret læring (PBL). Læringsmodellen giver de studerende mulighed for bl.a. at "*samarbejde med erhvervslivet om løsning af autentiske faglige problemer*" og "*blive godt klædt på til arbejdsmarkedet*" (AAU 2020a; Tynjälä 2008). Undervisningen er struktureret omkring problemer og man anvender teorier til at finde løsninger på virkelige cases. Her skal de studerende gøre brug af deres eksisterende teoretiske viden i praksis og i samarbejde med andre studerende, da projektarbejdet ofte foregår i grupper (Tynjälä 2008). Selvom PBL ikke er en arbejdsbaseret læringsmetode i sig selv, så involverer læringsmodellen at de

studerende øver mange af de færdigheder, der er nødvendige i deres fremtidige arbejdsliv. Dette skyldes at en kombination af samarbejde, vidensdeling og selvstændigt arbejde, alle er meget vigtige på arbejdsmarkedet (Tynjälä 2008).

Forskning viser, at overgangen fra uddannelse til arbejde kan opleves som usikker samt mere ustabil og dynamisk i modsætning til det velkendte, stabile og trygge liv som studerende (Grosemans et al. 2017). Studerende kan opleve denne usikkerhed forskelligt afhængigt af hvilken uddannelse man har og hvordan uddannelsesforløbet er tilrettelagt. Et studie finder eksempelvis, at man vil have en højere tilbøjelighed til at opleve overgangen som sikker og stabil, hvis man eksempelvis er uddannet psykolog, lærer, læge mv. Modsat vil overgangen opleves mere usikker, hvis uddannelsen i højere grad lægger op til det velkendte spørgsmål "*og hvad kan du så blive med din uddannelse?*" (Andersen & Riis 2016:26). Man kan her skelne mellem uddannelser, der er rettet mod et konkret erhverv samt har obligatorisk eller lovpligtig praktisk undervisning eller uddannelser, der er rettet mod et bredere område på arbejdsmarkedet (Støren & Aamodt 2010; Harvey 2001). Sidstnævnte, som f.eks. mange samfundsfaglige eller humanistiske uddannelser, har på anden vis praksis indlejret i uddannelsesforløbet f.eks. gennem valgfag, semesterprojekter og praktikforløb (Harvey 2001). Her lærer de studerende at anvende og videreudvikle viden og kompetencer, som er af væsentlig betydning, når de skal ud på arbejdsmarkedet (Tynjälä 2008).

Ovenstående indikerer dermed at der kan være stor forskel på uddannelsernes tilrettelæggelse. Dette kan være afhængigt af hvilket erhverv eller område af arbejdsmarkedet, som uddannelsen er rettet mod. Uddannelsernes tilrettelæggelse kan have indflydelse på de studerendes forberedelse på overgangen til arbejdsmarkedet, samt udviklingen af de studerendes employability. Specialet søger at belyse og analysere ovenstående, ved at sammenligne de to uddannelsesforløb som juristerne og politologerne oplever. Disse to uddannelser er under samme universitet og fakultet, hvorfor de grundlæggende er bygget op om 'Aalborg-modellen', der som tidligere nævnt tager udgangspunkt i problembaseret læring. Specialet ser derfor nærmere på hvordan de studerende forberedes til overgangen fra uddannelse til arbejde gennem deres uddannelsesforløb, der trods ligheder også har mange forskelle.

2.3. ERHVERVSERFARING

Selvom forberedelsesstadiet foregår under uddannelse, så er det ikke alene uddannelsesforløbet, der har indflydelse på de studerendes employability og oplevelse af overgangen til arbejdsmarkedet. Der er flere faktorer, der spiller ind som f.eks. erhvervserfaring.

Forskning har vist at der er en kløft mellem viden og kompetencer, som er nødvendige og som efterspørges på arbejdsmarkedet og den viden og færdigheder, som tilegnes gennem formel undervisning (Tynjälä 2008). To separate undersøgelser af universitetsuddannede med 2-10 års erhvervserfaring efter endt uddannelse viste, at kandidaterne fandt deres færdigheder utilstrækkelige i arbejdslivet. Størstedelen sagde, at de havde lært de nødvendige kompetencer på arbejdet og ikke under deres formelle uddannelse (Stenström 2006; Tynjälä et al. 2006). Disse resultater bakkes op af et kvalitativt studie fra England, der har undersøgt måden, 53 specialestudierende på tværs af fakulteter på forskellige videregående uddannelser forstår og fortolker uddannelsens rolle i deres job- og karrieremuligheder. Her fandt man, at de studerende oplever, at deres akademiske kvalifikationer har en aftagende rolle i formningen af deres beskæftigelsesmuligheder i hvad der opfattes som et overbefolket og konkurrencepræget 'kandidat-arbejdsmarked' (Tomlinson 2008). Dette bakkes yderligere op af Støren og Aamodts studie fra 2010, hvor de påpeger at uddannelsens anvendelighed har mindre indflydelse på om de studerende får et arbejde, men en signifikant effekt på *udførelse* af arbejdsopgaverne (Støren & Aamodt 2010). Mens akademisk kvalifikation fortsat ses som en betydelig dimension af kandidaternes employability, oplever kandidater i stigende grad et behov for at tilføje værdi til deres akademiske kvalifikationer for at styrke deres position i overgangen til arbejdsmarkedet (Tomlinson 2008).

Selvom uddannelse således giver grundlæggende teoretisk viden, så oplever de fleste, som nævnt ovenfor, at de først får den relevante viden og kompetencer, når de er kommet ud på arbejdsmarkedet (Stenström 2006; Tynjälä et al. 2006). Både studier fra Danmark, men også andre skandinaviske lande, viser i tråd med dette at mange studerende ønsker at opbygge relevant erhvervserfaring mens de er under uddannelse (Andersen & Jacobsen 2017; Opheim 2007). Dette viser sig dog også kan være en udfordrende disciplin i et uddannelsessystem, hvor det kan være svært at balancere både uddannelse og relevant erhvervserfaring. Studierne tyder derudover på, at studerende også får et stort udbytte af erhvervserfaringen, som styrker deres faglighed (Andersen & Jacobsen 2017) og derfor også i sidste ende deres employability. Med udgangspunkt i den betydning erhvervserfaring lader til at have på de studerendes employability, er vi derfor interesserede i hvordan de

studerende selv styrker deres faglighed ved siden af studiet. Resultaterne af en undersøgelse lavet af Arbejderbevægelsens Erhvervsråd viser, at studiearbejde er noget af det, der reducerer ledighedsrisikoen mest. Størst effekt har studiejobbet, hvis det er inden for den typiske branche eller hvor man arbejder med folk med samme uddannelse (AE 2015). Derudover synes det at være en common sense-betragtning at relevant erhvervs erfaring styrker de studerendes CV, udvider deres netværk og giver mulighed for at videreudvikle deres kompetencer. Dette styrker naturligvis deres employability, da de derfor står stærkere i jobsøgningsprocessen, ligesom de også får bedre forudsætninger for at udføre fremtidige arbejdsopgaver.

2.3.1. SYMBOLSK VÆRDI I FRIVILLIGT ARBEJDE

Foruden det lønnede studiejob, der kan styrke de studerendes employability, så er det også en mulighed at have frivilligt arbejde ved siden af studiet. Eksisterende forskning peger på, at der kan ligge mange forskellige motiver bag hvorfor man vælger at foretage frivilligt arbejde. Man skelner typisk mellem altruistiske eller værdibaserede og utilitaristiske motiver (Cnaan & Goldberg-Glen 1991). De *værdibaserede motiver* til frivilligt arbejde refererer f.eks. til religiøse overbevisninger, at støtte en vigtig sag, hjælpe andre osv., mens de *utilitaristiske motiver* knytter sig til at forstærke human kapital, f.eks. ved at få erhvervs erfaring, udvikle kompetencer, udforske karriereveje, styrke ens CV og udvide ens netværk (Handy et al. 2010).

Derudover peger studier på, at frivilligt arbejde har stor symbolsk værdi overfor potentielle fremtidige arbejdsgivere (Quist 2015; Day & Devlin 1998). Frivillighed signalerer nemlig at den studerende besidder kvaliteter, som gør ham/hende til en attraktiv kandidat, der er villig til at tjene til 'the greater good' og "*gøre en ekstra indsats uden umiddelbart at få noget til gengæld*" (Quist 2015; Handy et al. 2010; Katz & Rosenberg 2005). Arbejdsgivere finder at disse kandidater er "*good organizational citizens*", der er mere produktive medarbejdere og er villige til at give afkald på deres private interesser til fordel for organisationen (Handy et al. 2010:500).

Ovenstående viser dermed, at der er meget at hente for de studerende i et frivilligt arbejde, der både kan tilbyde dem erhvervs erfaring, et styrket CV og udvidet netværk, mens det også sender et signal til fremtidig arbejdsgiver om hvem man er som studerende. Frivilligt arbejde har dermed stor symbolsk værdi, men giver også erhvervs erfaring, der i høj grad styrker de studerendes employability.

2.4. SPECIALETS BIDRAG

Med udgangspunkt i ovenstående problemfelt og på baggrund af eksisterende forskning på området søger denne kandidatafhandling at belyse overgangen mellem uddannelse og arbejdsliv. Her inddrages de studerendes perspektiver på deres uddannelsesforløb, som forholdes til deres oplevede employability. Specialet søger at udfolde oplevelsen af at forlade én kontekst og indtræde i en ny. Vi zoomer her ind på forberedelsesstadiet i overgangen til arbejdsmarkedet, der således ses som perioden under uddannelse.

Med belæg i eksisterende forskning vil vi argumentere for, at der mangler et perspektiv på hvordan de studerende oplever deres uddannelsesforløb og ud fra dette forklarer deres handlinger og valg gennem uddannelse, for at styrke deres employability og position i overgangen til arbejdsmarkedet. Tidligere studier har vist hvilke faktorer, der styrker studerendes oplevede employability, men har ikke holdt det op imod hvordan de studerende fortolker de strukturelle betingelser og handler som reaktion på disse. Specialet søger dermed at belyse hvordan juristerne og politologerne på forskellig vis vurderer at deres uddannelse forbereder dem på overgangen til arbejdsmarkedet. Herunder hvilke specifikke elementer, de studerende fremhæver styrker deres oplevede employability. Det gør vi da der ikke konkret findes eksisterende forskning på området, som beskæftiger sig med at zoome ind på de til- og fravalg de studerende gør sig i positioneringen frem mod overgangen til arbejdsmarkedet. Specialet har derfor også til hensigt at belyse et mere individualiseret perspektiv end tidligere forskning har gjort. Hertil analyseres hvordan de studerende rationaliserer deres handlinger og valg for at få mest muligt udbytte af deres uddannelse og blive godt klædt på til arbejdsmarkedet.

Specialet vil således bidrage med:

- At forstå overgangen fra de studerendes perspektiv på uddannelse i den kontekst, de befinder sig i.
- En kvalitativ og nuanceret analyse af hvordan denne overgang er influeret af uddannelsesforløbets opbygning og dermed strukturelle betingelser.
 - Herunder hvordan dette opleves forskelligt for hhv. juristerne og politologerne.
- At forklare hvordan de strukturelle betingelser påvirker de studerendes individuelle handlinger og valg, som ydermere har indflydelse på deres oplevede employability og overgangen fra uddannelse til arbejde.

2.4.1. PROBLEMFORMULERING

På baggrund af ovenstående problemfelt og den eksisterende forskning på området, arbejdes der i denne kandidatafhandling ud fra følgende problemformulering, som skal danne grund for specialets forskningsmæssige formål og placering:

Hvordan oplever samfundsvidenskabelige specialestuderende deres uddannelsesforløb og hvilke rationaler gør sig her gældende i relation til deres oplevede employability i overgangen til arbejdsmarkedet?

2.4.2. BEGREBSAFKLARING

Samfundsvidenskabelige specialestuderende er i denne kandidatafhandling fem studerende fra Jura og fire fra Politik og Administration, der i foråret 2020 er i gang med at skrive speciale, dvs. på deres sidste semester i deres uddannelsesforløb. I denne sammenhæng sætter vi hovedsageligt fokus på kandidatdelen af de studerendes *uddannelsesforløb*, hvor vi analyserer de studerendes oplevelse af opbygning i forhold til bl.a. semesterprojekter, praktik, valgfag mv. og hvordan dette påvirker deres oplevede employability.

Employability kan på den ene side ses som udtryk for institutionelle aspekter i uddannelsesforløbet, der styrker de studerendes employability, dvs. hvor gode studierne er til at uddanne 'employable' kandidater. På den anden side ses employability ligeledes som udtryk for de studerendes individuelle valg og handlinger, der kan tolkes som måder at styrke deres employability på. Der tages udgangspunkt i employability-begrebet for at anvende eksisterende forskning til at analysere hvordan de studerende *rationaliserer* deres handlinger og valg gennem deres uddannelsesforløb frem mod overgangen til arbejdsmarkedet. Her er specialet inspireret af human kapital-teorien i perspektivet på uddannelse som en investering i fremtidige job- og karrieremuligheder, samt de studerende som rationelle og nyttemaksimerende individer. Dette uddybes i afsnit 5.1. Human kapital.

3. FORSKNINGSDESIGN: ET KOMPARATIVT CASESTUDIE

Specialet udformes som et komparativt casestudie, hvori casene udgør *'the object of study'* (de vaus 2001:220). Det kvalitative casestudie udføres med afsæt i kvalitativ metodologi med henblik på at opnå en dybdegående forståelse for de cases, der undersøges (Flyvbjerg 2010:472). Styrken ved casestudiet er, at det faciliterer det kontekst- og virkelighedsnære i tilgangen til feltet. Derfor kan vi med casestudiet dykke ned i specifikke eksemplificeringer på et fænomen med det formål, at beskrive og forklare både individuelle samt mulige kollektive oplevelser af employability (Flyvbjerg 2010:466). I dette speciale kommer det komparative element til udtryk gennem to forskellige cases, som er genstand for undersøgelsen. Specialestuderende på Jura og Politik og Administration på Aalborg Universitet udgør hver en case, der er udvalgt på baggrund af eksisterende forskning. Forskningen viser, at studerende fra uddannelser som Jura, kan opleve overgangen til arbejdsmarkedet som flydende, da uddannelsen retter sig mod et specifikt erhverv. Omvendt vil studerende fra mere generelle uddannelser som Politik og Administration have sværere ved overgangen, da uddannelsen retter sig mod mange forskellige områder på arbejdsmarkedet (Andersen & Riis 2016:26; Støren & Aamodt 2010; Harvey 2001). Derfor ser vi juristerne som 'specialister' og politologerne 'generalister' inden for Det Samfundsfaglige Fakultet.

Casestudiedesignet består af en vekselvirkning mellem en holistisk forståelse, som er casene i deres helhed samt en embedded forståelse, hvor vi også anskuer casen ud fra dens enkeltdelen - altså de studerende og deres fortællinger og oplevelser (de Vaus 2001:220-221). For at opnå et dybdegående indblik i hvordan juristerne og politologerne differentierer sig, anvendes det komparative casestudie, hvorved de studerendes oplevelser af uddannelsernes forskelle og ligheder sammenlignes. Sammenligningen af casene gøres med henblik på at anskue hvorvidt de studerende adskiller sig ift. deres oplevelse af uddannelsesforløbet samt den måde de agerer ud fra de strukturelle betingelser, for at styrke deres oplevede employability i overgangen til arbejdsmarkedet. Derudover antages det, at casene hver især ikke udelukkende er homogene, hvorfor vi ligeledes belyser eventuelle interne variationer i casene.

3.1. UDVÆLGELSE AF CASENE

Da undersøgelsen indeholder et komparativt element, er det oplagt at vælge to uddannelser under samme fakultet. Dette skyldes, at hvis de to uddannelser er under samme fakultet, vil vi på nogle områder kunne sammenligne dem, selvom studierne opbyggelse måtte være forskellige. Da man på Aalborg Universitet, som tidligere nævnt, tilrettelægger undervisningen på alle uddannelser med udgangspunkt i

problembaseret læring (PBL), ser vi også dette som et sammenligningsgrundlag på tværs af Jura og Politik og Administration. Derudover er sammenligningsgrundlaget større, når vi undersøger to uddannelser på samme universitet, fakultet og dermed uddannelser placeret i samme by. Dette begrundes med, at der vil være forskellige adgangskrav alt efter om man uddanner sig i Aalborg eller København, samt at mulighederne for studiejobs kan være forskellige afhængig af geografisk placering. Vi vurderer, at overvejelserne i forbindelse med udvælgelsen af casene har bidraget til et godt sammenligningsgrundlag til at understøtte vores komparative formål. Selvom casene er udvalgt ud fra flere af de samme karakteristika, finder vi dog alligevel en heterogenitet inden for Det Samfundsfaglige Fakultet på Aalborg Universitet. Denne heterogenitet er med til at styrke vores komparative element, da vi får mulighed for at vælge to uddannelser, der selvom de er under det samme fakultet, alligevel er meget forskellige.

De udvalgte cases kan i den forbindelse karakteriseres som to ekstreme cases inden for Det Samfundsfaglige Fakultet. De er ekstreme i den forstand, at de vedrørende deres sammenligningsgrundlag befinder sig i hver sin ende af spektret, når vi kigger på den mest generelle uddannelsestype samt den mest fagspecifikke uddannelse. Den ekstreme case kan siges at være informationsrig, fordi den kan indeholde mange forskelligartede, modstridende og diskuterende perspektiver, som ofte vil løfte argumentationsgrundlaget i analysen. Vi mener derfor også at de to ekstreme cases vil danne det bedste grundlag for både vores empiriindsamling, fortolkning af data samt senere analyse (Flyvbjerg 2010:474, 478).

3.1.1. PRÆSENTATION AF CASES

Studerende fra Politik og Administration skal på baggrund af ovenstående forstås som generalisterne. Dette begrundes med at vi anser dem som en faggruppe, der har en bred og generel faglighed, hvor de grundet deres generelle uddannelsesforløb, kan besidde mange forskellige typer af stillinger. På arbejdsmarkedet skal de ligeledes kæmpe om de samme stillinger som eksempelvis antropologer, kommunikationsuddannede og sociologer, hvorfor det kan skabe forvirring omkring, hvilke stillinger man som politolog kan varetage og derfor søge efter endt uddannelse. Eksisterende forskning viste os at studerende på uddannelser, som ikke er rettet mod et konkret erhverv eller specifikt område af arbejdsmarkedet, kan opleve overgangen fra studieliv til arbejdsliv mere usikkert (Andersen & Riis 2016:26). Blandt andet på baggrund af denne påstand, er politologerne udvalgt som den ene af specialets to cases.

Udover specialestuderende fra Politik og Administration, har vi udvalgt specialestuderende fra Jura. Jura kan - i relation til de resterende uddannelser på

Det Samfundsfaglige Fakultet - ses som 'the odd one out', da denne uddannelse er den eneste egentlige 'fagprofession' på Det Samfundsfaglige Fakultet på AAU. De jobs, som jurister typisk vil kunne besidde, kan sjældent besættes af en anden 'profession', netop fordi juristerne er så specialiseret i deres fag. Derudover uddanner juristerne sig til ofte at besidde en stilling med en beskyttet titel, f.eks. advokat, hvorfor de altså ikke konkurrerer med kandidater fra andre uddannelser. Juristerne udgør dermed den anden af specialets to cases og skal på baggrund af ovenstående betragtes som 'specialister' i dette speciale.

4. VIDENSKABSTEORI

Specialets videnskabssteoretiske udgangspunkt, er inspireret af *den hermeneutiske videnskabstradition*. Dette vil danne grundlag for måden vi ønsker at opnå viden og infiltrerer derfor også hele kandidatafhandlingen. Det betyder både at vores brug af teoretiseringer, fordomme og antagelser, samt hvordan vi tolker informanternes oplevelser, vil tage udgangspunkt i det hermeneutiske perspektiv. Vi søger med inspiration fra hermeneutikken en forståelse gennem fortolkning af individet og den verden vi lever i (Højberg 2004:340). Dette bliver således også relevant, da vi ønsker at forstå og forklare de studerendes oplevelser relateret til deres individuelle og institutionelle employability i relation til overgangen fra uddannelse til arbejdsmarked.

Specialet influeres overvejende af den hermeneutiske erkendelsesmæssige forståelse - altså dets epistemologi. Vi ser derfor også fortolkningen, som en proces som kræver en holistisk og dialektisk fremgangsmåde, hvor vi søger at belyse fænomenets helhed ud fra dets dele (Højberg 2004:312). De studerendes subjektive oplevelse af deres uddannelsesforløb og employability, ses som den vigtigste kilde til viden. Vi er derfor tro mod de studerendes fortællinger og anser deres oplevelser som sandheden, fordi det opleves som sandheden for dem. Dette gælder uafhængigt om de studerendes fortolkninger er korrekte eller ej (Højberg 2004:313). Dertil forholder vi os dog også moderat objektivt til de studerendes oplevelser, ved at sætte dem i relation til de strukturer og det uddannelsessystem, som de er indlejret i. Dette gøres for at kunne fortolke de studerendes handlinger og valg op mod de strukturelle betingelser. Ifølge hermeneutikken må vi dog i denne proces ikke negligere de studerendes egne fortolkninger og forståelse af uddannelsesforløbet og deres employability ellers kan vi komme til at udelukke os fra en fyldestgørende forståelse af fænomenet. Hvis vi ikke forstår hvordan de studerende opfatter og fortolker deres verden, formår vi ikke at forklare deres handlinger (Højberg 2004:312). Vi er opmærksomme på, at de studerende i denne proces også er fortolkende individer, hvorfor også den *dobbelte hermeneutik* er i spil (Højberg 2004:339). I relation til dette bliver det derfor også endnu vigtigere, at forstå samspillet mellem informanternes fortolkning af deres egne intersubjektive forståelser set i lyset af både vores fortolkningsrammer, samt de kontekstuelle betingelser, de studerende er indlejret i (Højberg 2004:338).

Vi har som forskere, men også som specialestuderende, en overlappende livsverden med vores informanter. Dette kan ses som en bias vedrørende vores tolkning og forståelse af informanternes udtalelser, da vi som specialestuderende kan have forudindtaget holdninger og forståelser, der kan være for styrende for den tolkning vi foretager af empirien. En grundtanke indenfor hermeneutikken er dog, at vi som

forskere skal sætte vores fordomme og forståelser i spil, og vi anser derfor også den overlappende livsverden som en indsigtfuld forforståelse for informanternes livssituation. Derudover har vi skabt en større forståelseshorisont gennem blandt andet eksisterende litteratur og undersøgelser på området. Her er vi blevet klogere på hvordan andre samfundsforskere tidligere har forholdt sig til fænomenet. Denne tilgang har således et dualistisk karaktertræk, som også er indlejret i hermeneutikken. Vores forforståelse påvirkes således både af eksisterende teori, såvel som den viden, der udfolder sig i forskningen og er indlejret i empirien, samt den livsverden som vi deler med vores informanter (Layder 2011:2).

I den dialog, som interviewsituationen muliggør, opløses modsætningen mellem forskerens og aktørens forståelseshorisonter, hvor det ikke handler om at nogen af os skal have patent på sandheden, men at vi skal give os selv lov til at forstå det, den anden forstår. Dermed indgår vi i en såkaldt *horisontsammensmeltning* og vi udvider vores horisont i takt med at vores fordomme revurderes (Højberg 2004:324). I denne proces veksler vi hele tiden mellem dele og helhed for at opnå forståelse. Dette kaldes for *den hermeneutiske cirkel*, hvor dele kun kan forstås, hvis de sættes i relation til helheden, og omvendt kan helheden kun forstås, hvis vi tager højde for delene (Højberg 2004:312). Dette stemmer ligeledes overens med vores casestudiedesign, hvor vi gennem embedded enheder, forsøger at forstå casenes helhed. Samtidigt kan vi kun blive klogere på uddannelsernes evne til at klæde de studerende på til arbejdsmarkedet, hvis vi undersøger delelementerne, som i dette tilfælde er de studerendes opfattelse af uddannelsesforløbet samt hvilke overvejelser, de har i forbindelse med de handlinger og valg de foretager undervejs. Denne vekselvirkende bevægelse, der sker mellem del og helhed, er en af principperne ved den hermeneutiske cirkel, som er udgangspunktet for hele den ovenstående erkendelsesmæssige princip (Højberg 2004:341).

Specialet arbejder ud fra en vekselvirkning mellem det induktive og deduktive. Det deduktive element afspejles eksempelvis i måden eksisterende forskning anvendes i specialet, hvor det danner rammen for et delvist tematisk udgangspunkt. Dette gøres blandt andet på det grundlag at vi på forhånd ved rigtig meget om, hvilke elementer af studielivet har en indvirkning på de studerendes employability. Derudover arbejder vi dog også delvist induktivt, hvor vi forholder os åbne og nysgerrig på empirien og eventuelle nye temaer og perspektiver, der måtte optræde under empiriindsamlingen. Den videre proces og udformningen af specialet leder derfor også op til en mere løs og eklektisk struktur samt ad-hoc præget tilgang, hvor vi i flere processer tilskynder en vekselvirkning (Birkler 2016:79). Specialets deduktive og induktive elementer kan dermed også ses som et udtryk for en holistisk forståelse, hvor delene udgør helheden.

5. TEORETISERING

I følgende vil specialets teoretiske udgangspunkt præsenteres. De to udvalgte teoretiske koncepter, 'human kapital' og 'employability', er med til at rammesætte både empiriindsamling og senere analyse og fortolkning heraf. Vi har dermed udvalgt relevante teoretiske begreber, som operationaliseres og anvendes som inspiration til vores interviewguide, og fungerer derfor senere som vejledende og strukturerende for det analytiske arbejde (Jacobsen 2012:267). De teoretiske koncepter vil således forsyne os med en rute ind i fortolkning og analyse af empirien gennem hele undersøgelsen (Layder 1998:109, 112). Formålet er ikke stringent at teste teorier, men at lade de disse koncepter være inspiration til specialets udformning og analytiske elementer. Dermed vil brugen af disse sammen med eksisterende forskning, indikere hvilke temaer og områder, som bør undersøges nærmere (Layder 1998:108-109, 111).

5.1. HUMAN KAPITAL

Gary S. Becker var professor i økonomi og sociologi. Hans forfatterskab om human kapital har haft stor indflydelse på uddannelses- og arbejdssociologien. Flere har før Becker udviklet ideen om human kapital (f.eks. Ted Schultz, Jacob Mincer, Milton Friedman, Sherwin Rosen), men det var Becker, der anlagde det fulde konceptuelle fundament for teorien om human kapital ved at kombinere teorien med detaljerede empiriske analyser (Coleman 1993).

Human kapital akkumuleres over tid gennem forskellige arenaer. Det opbygges hovedsageligt gennem uddannelse, hvor individer tilegner sig viden og kompetencer, der har indflydelse på indkomst og fremtidige job- og karrieremuligheder (Becker 1994:17, 20, 34). Derudover påvirker de handlinger og valg, som studerende foretager undervejs i deres uddannelsesforløb også deres position på arbejdsmarkedet (Becker 1994:34). Det kan eksempelvis være overvejelser i forbindelse med valg af studieretning, valgfag, specialisering og praktikforløb (jf. afsnit 2. Problemfelt).

Investering i uddannelse giver, ifølge Becker, udbytte på et socialt og individuelt niveau. De sociale fordele ved investering i uddannelse kommer til udtryk i form af en højtuddannet og fleksibel arbejdsstyrke, der på sigt vil styrke samfundets økonomi. De individuelle fordele afspejles i højere indkomst over tid, såvel som bedre karrieremuligheder (Becker 1994:17; Tomlinson 2008:50). Videregående uddannelse ses derfor som en delt investering mellem de individuelle studerende og staten, der begge drager fordel af investeringen (Tomlinson 2008).

Specialet er inspireret af human kapital-teoriens perspektiv på uddannelse som en investering, der over tid giver de studerende viden og kompetencer, som yderligere resulterer i bedre muligheder på arbejdsmarkedet. Ved at 'adoptere' dette perspektiv belyser vi hvordan de studerende oplever uddannelsesforløbet og hvorvidt de oplever at deres uddannelse tilbyder den rette viden og de rette kompetencer, som de får brug for på arbejdsmarkedet. Vi tager således udgangspunkt i de individuelle fordele ved investering i uddannelse.

En anden arena, hvor human kapital ligeledes opbygges er gennem arbejde. Her påpeger Becker at selv universitetsuddannede "*are not well prepared for the labor market when they leave school*", men får i stedet formel og uformel kompetenceudvikling ('on-the-job'-training) i arbejdet efter endt uddannelse (Becker 1994:42). Dette har en positiv indflydelse på individets indkomst i takt med at man får øget erfaring. Ydermere mener Becker at investering i kompetenceudvikling gennem arbejde kan være mindst lige så vigtig som investering i uddannelse (Becker 1994:42-43). Selvom Becker her taler om arbejde efter endt uddannelse og hvordan kompetenceudvikling påvirker indkomst, ser vi det samtidig som udtryk for hvor vigtig erhvervserfaring er, også undervejs i uddannelse ved siden af studiet, f.eks. i form af et studierelevant arbejde. Som eksisterende forskning påpeger videreudvikler de studerende gennem studierelevant arbejde deres kompetencer og analytiske evner i praksis (jf. afsnit 2.3. Erhvervserfaring). Dette ser vi som udtryk for den kompetenceudvikling, som Becker tillægger værdi i arbejdslivet med henblik på opbygning af human kapital.

I perspektivet på uddannelse som en investering, ser human kapital-teorien individers handlinger og valg vedrørende uddannelse på et stærkt individualiseret niveau. Teorien antager, at individer træffer autonome, bevidste valg og afvejer de oplevede fordele ved uddannelse mod omkostningerne (Tomlinson 2008). Det er således i høj grad et utilitaristisk og 'selvoptimerende' perspektiv på individers handlinger og valg i forbindelse med uddannelse i forfølgelsen af deres arbejdsmarkedspotentiale (Tomlinson 2008). Individer ses derfor som rationelle og nyttemaksimerende i deres handlinger og valg i forbindelse med uddannelse. Man kan kritisere dette højt individualiserede perspektiv for ikke at have øje for hvordan strukturer indlejret i uddannelsessystemet også påvirker individerne. Vi har dog et hermeneutisk inspireret udgangspunkt i tilgangen til viden, hvor vi fortolker de studerendes fortolkninger, der her kan ses som deres rationaliseringer. Vi tager dermed udgangspunkt i de studerendes subjektive oplevelser, der ses som den vigtigste kilde til viden i dette speciale. Disse oplevelser forholdes ydermere til de studerendes opfattelse af deres uddannelses opbygning og dermed strukturelle betingelser.

Becker udviklede human kapital-teorien med henblik på at belyse effekten af uddannelse på indkomst over tid, men vi ser imidlertid også teoriens analytiske potentiale i en lidt anden kontekst i relation til specialets problemstilling. Her anvendes teorien i et mere mikrosociologisk og kvalitativt perspektiv til at studere hvordan individer undervejs i deres uddannelsesforløb oplever uddannelsens rolle i forberedelsen på overgangen til arbejdsmarkedet. Derudover mener vi at human kapital-teorien kan anvendes som inspiration til at analysere hvordan de studerende rationaliserer deres handlinger og valg under uddannelse med henblik på at styrke deres position i konkurrencen om at få et arbejde efter endt uddannelse. Human kapital-teorien fungerer dermed som støtte under analyse og fortolkning af vores empiri, mens vi i denne proces også arbejder videre med teorien på en lidt anden måde end den oprindeligt er udviklet til. Vi går således i dialog med teorien i forbindelse med analyse og fortolkning af specialets empiri.

5.2. EMPLOYABILITY

Eksisterende forskning har påpeget at studerende i stigende grad oplever at deres fremtidige job- og karrieremuligheder er formet og influeret af andet end blot deres uddannelse (Tomlinson 2008; Støren & Aamodt 2010; Andersen & Jacobsen 2017). Studerende ser generelt et behov for at tilføre værdi til deres akademiske kvalifikationer for at styrke deres position frem mod arbejdsmarkedet (Tomlinson 2008; Støren & Aamodt 2010). Set i lyset af disse studier har human kapital-teorien nogle begrænsninger, når det kommer til at forklare forholdet mellem uddannelse og fremtidige job- og karrieremuligheder. Teorien forklarer ikke hvilke faktorer i uddannelsesforløbet, der specifikt opbygger kapital, ligesom der også er begrænsninger i forhold til at forklare betydningen af elementer uden for studiet, der påvirker de studerendes employability.

Her inddrages employability-begrebet, der er empirisk udledt fra eksisterende forskning (jf. afsnit 2. Problemfelt), til at belyse specifikke elementer i uddannelsesforløbet og ved siden af studiet, der har indflydelse på de studerendes employability. Employability-begrebet tilbyder, sammen med human kapital-teorien, et blik på uddannelse som investering og de studerendes rationaliseringer af deres handlinger og valg, ved at trække på eksisterende forskning, der viser hvilke aspekter i og ved siden af uddannelsesforløbet, som styrker den oplevede employability. Dermed kan vi ud fra empiriske studier, der har vist hvad der styrker studerendes employability i overgangen fra uddannelse til arbejdsmarked, analysere de studerendes rationaliseringer. Samtidig kan vi belyse hvorvidt 'investeringen' i uddannelse, ud fra de studerendes oplevelse, giver udbytte i form af bedre job- og karrieremuligheder (jf. afsnit 5.1. Human kapital).

Som nævnt indledningsvist i specialets problemfelt er der mange forskellige måder at anskue employability-begrebet på, der varierer afhængigt af konteksten som det anvendes i. Det er derfor også et uklart og abstrakt begreb, som kræver en klar definition. Eksisterende forskning på området har vist at der både er individuelle og institutionelle faktorer, der har indflydelse på studerendes employability i forberedelsen på overgangen til arbejdsmarkedet (jf. afsnit 2. Problemfelt). Vi ser derfor employability som en blanding af institutionelle og individuelle faktorer. Man kan således tale om en *institutionel employability*, der henviser til uddannelsernes evne til at uddanne 'employable' kandidater (Harvey 2001). Dette kan bl.a. være måden hvorpå uddannelsesforløbet er tilrettelagt samt samspillet mellem teori og praksis. *Individuel employability* refererer til de handlinger og valg, som studerende foretager gennem deres uddannelsesforløb, der kan styrke deres employability (Harvey 2001). Det kan f.eks. være måden de vælger fag på gennem deres uddannelse, valget om at tage et studierelevant arbejde eller andet, som forskningen peger på kan styrke employability.

Employability handler både om at positionere sig selv i konkurrencen om at få arbejde efter endt uddannelse, men i lige så høj grad om evnen til at *udføre* arbejdet (jf. afsnit 2. Problemfelt). Dette relaterer sig til perspektivet på uddannelse som en investering inspireret af human kapital-teorien, hvorved de studerende således 'investerer' i uddannelse, for at stå stærkere i konkurrencen om arbejde. Gennem deres handlinger og valg undervejs søger de studerende ligeledes at få mest muligt ud af deres uddannelse for at have den rette viden og kompetencer, som de skal bruge i deres arbejde efter endt uddannelse. Vi tager således udgangspunkt i de studerendes oplevelser af både den institutionelle og individuelle employability i analysen af hvordan de oplever deres uddannelses rolle for deres fremtidige job- og karrieremuligheder. Derudover ser vi de studerende som fortolkende og rationelle individer, og anvender derfor deres oplevelser og fortællinger til at analysere og fortolke, hvordan de søger at styrke deres employability gennem deres handlinger og valg.

6. METODISKE OVERVEJELSER

Følgende afsnit vil præsentere specialets brug af den kvalitative metode. Vi søger at afdække specialestuderendes individuelle fortolkninger og oplevelser af deres uddannelsesforløb samt hvilke valg, de gør sig på baggrund af dette. Vi ønsker derfor også at opnå en dybdegående og fortolkende forståelse af de studerendes egne oplevelser. Den kvalitative metode er kendetegnet ved netop at gå i dybden i belysningen af et givent fænomen (Brinkmann & Tanggaard 2015a:13-14), og vi anser derfor det kvalitative interview som den mest fordelagtig metode til at besvare problemformuleringen. Med den kvalitative metode, kan vi således belyse og analysere individers egne fortællinger og dermed komme helt tæt på hverdagslivets kontekst, hvori oplevelserne bliver til (Riis 2005:150). Med inspiration fra vores hermeneutiske udgangspunkt er samtalen derudover som forskningsteknik, særlig god til at indfange de mikro-orienterede perspektiver, som er relevante for besvarelse af problemformuleringen (Højberg 2004:340). Dette gøres specifikt ud fra en række af semistrukturerede enkeltmandsinterviews.

6.1. SEMISTRUKTUREREDE INTERVIEWS

I et *kvalitativt forskningsinterview* er forskerens rolle at stille spørgsmål og lytte til, hvad individer selv beretter om deres levede verden (Kvale & Brinkmann 2015:17). Forskningsinterviewet har til formål at producere viden baseret på hverdagslivets samtaler, og viden konstrueres derfor i samspillet og samtalen mellem informanten og interviewer (Kvale & Brinkmann 2015:20; Højbjerg 2004). Ved at benytte samtaler som empiri i specialet, forsøger vi gennem det kvalitative forskningsinterview, at forstå verdenen ud fra de studerendes synspunkter forud for videnskabelige forklaringer. Dette gøres ved at indhente beskrivelser af informanternes oplevelser i deres levede verden, med henblik på at fortolke betydningen af dem (Kvale & Brinkmann 2015:19). Det er dog væsentligt at have for øje, at forskningsinterviewet ikke er en 'neutral' teknik, som opnår upåvirkede svar fra informanten, da det er os som forskere, der sætter dagsordenen for samtalen og derigennem definerer og kontrollerer situationen (Kvale & Brinkmann 2015:22). Vi må derfor reflektere over selve interviewprocessen og resultaterne heraf, ved at være opmærksomme på vores rolle som interviewer, og hvordan bestemte spørgsmål konstruerer bestemte svar (Brinkmann & Tanggaard 2015b:30). Dette har vi haft for øje i udarbejdelsen af interviewguiden, hvor vi har været opmærksomme på ordlyd og rækkefølgen af spørgsmål. Derudover har vi givet informanten plads og tid til at udfolde sine svar, uden påvirkning af yderligere tilskyndende og ledende spørgsmål fra vores side. Da vi er inspirerede af den hermeneutiske tilgang til viden, stemmer det semistrukturerede interview godt overens med specialets videnskabsteoretiske udgangspunkt, hvor vi undersøger den empiriske virkelighed ud fra individernes

livsverden og deres egne fortællinger, og hvor denne viden fortolkes i relationen mellem forsker og informant.

6.1.1. OPERATIONALISERING AF INTERVIEWGUIDE

I det semistrukturerede interview forsøger vi at sætte dagsordenen for samtalen gennem åbne spørgsmål, der kan lede informanten til tematikker, som relaterer sig til problemformuleringen, men ikke til specifikke meninger om disse temaer (Kvale & Brinkmann 2015:52). Interviewet skal således udføres i overensstemmelse med en interviewguide, der fokuserer på relevante temaer og kan rumme forslag til uddybende spørgsmål (Kvale & Brinkmann 2015:49, 52; Brinkmann & Tanggaard 2015b:34).

Interviewguiden fungerer som en styrepind for interviewet, der skal sikre at det forløber mere eller mindre struktureret (Kvale & Brinkmann 2015:185). Vi har i vores interviewguide forsøgt at skabe et dynamisk samspil mellem informant og interviewer. Dette kommer til udtryk i interviewets åbne 'hvordan'-spørgsmål, som har til formål at skabe et positivt samspil og få informanten til at tale uddybende om deres oplevelser. Den strukturerede del af vores interviewarbejde kommer til udtryk i arbejdet med vores interviewguide, hvor teoretiske koncepter er operationaliseret til forskningsspørgsmål (Jacobsen 2012:267). De konkrete interviewspørgsmål er dermed først operationaliseret ud fra vores teoretiske udgangspunkt, dernæst til forskningsspørgsmål og endeligt til konkrete spørgsmål, der stilles ud fra et 'ikke-akademisk hverdagsprog'. Under hvert spørgsmål hører der en række uddybende spørgsmål eller stikord til, som er et udtryk for den operationalisering, der gennemsyrrer hele vores undersøgelse (Kvale & Brinkmann 2015:186-187, 189). Operationaliseringen af de teoretiske koncepter til de enkelte interviewspørgsmål, er med til at sikre gyldigheden af specialet, dvs. at vi måler det, vi ønsker at måle (Andersen 2010:100). Nedenfor ses operationaliseringen af vores teoretiske koncepter til forskningsspørgsmål. Eksempler på de konkrete interviewspørgsmål, der knytter sig disse forskningsspørgsmål kan ses i specialets endelige interviewguide, som er vedlagt i bilag 1.

Tabel 1: Operationalisering af teoretiske koncepter til forskningsspørgsmål

Teoretiske koncepter	Forskningsspørgsmål
Human kapital	<ul style="list-style-type: none"> • Hvilke forventninger har den studerende til uddannelsen og hvordan stemmer dette overens med oplevelsen af uddannelsesforløbet? • Hvordan oplever den studerende udbyttet af uddannelsen i relation til overgangen til arbejdsmarkedet? • Hvordan rationaliserer og forklarer den studerende handlinger og valg, foretaget på baggrund af strukturelle betingelser (f.eks. studiets opbygning)?
Employability	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan opfatter den studerende sin egen employability? • Hvad forbinder den studerende med at være 'beskæftigelsesegnet' indenfor sit fag? • Hvordan har uddannelsen bidraget til den studerendes employability? (<i>institutionel employability</i>) <ul style="list-style-type: none"> ◦ Hvilke konkrete faktorer i uddannelsesforløbet, oplever den studerende har styrket employability? • Hvordan har den studerende selv søgt at styrke sin employability? (<i>individuel employability</i>)

6.2. REKRUTTERING AF INFORMANTER

Med udgangspunkt i vores kvalitative metode, kan det være udfordrende at udvælge informanter tilfældigt. Dette begrundes af Bente Halkier (2014) med at man med kvalitative undersøgelser, beskæftiger sig med relative små populationer, hvorfor udvælgelsen i stedet skal være analytisk funderet (Halkier 2014:26). Med dette i mente har vi derfor forsøgt at rekruttere vores informanter ud fra en analytisk betragtning, for at undgå systematisk bias (ibid.). Vi har ud fra tidligere forskning ikke kunne udlede, hvilke faktorer, der hos de studerende kunne være interessante at udvælge på baggrund af. Derfor har vi valgt udelukkende at udvælge de studerende i tråd med casene, hvorfor det vigtigste krav til udvælgelsen af informanter var, at de skulle være specialestuderende på hhv. Jura eller Politik og Administration på AAU.

Derudover fandt vi det vigtigt at udvælge på baggrund af uddannelsernes kønssammensætning, da vi på den måde kunne afspejle repræsentativiteten yderligere internt på de to uddannelser. Vi ved, fra UVM's statistikker over optagne på de to uddannelser, at Jura optog 36,89% mænd og 63,11% kvinder i 2015¹, mens Politik og Administration optog 58,62% mænd og 41,38% kvinder (Undervisningsministeriet 2019). Fra Jura er der rekrutteret 3 mænd og 2 kvinder, mens vi har rekrutteret 2 kvinder og 2 mænd fra Politik og Administration. Dermed kan vi med en vis rimelighed sige, at den kønsmæssig repræsentativitet blandt informanterne stemmer nogenlunde overens med studierne faktiske opdeling. Skal vi være kritiske over repræsentativiteten i vores pulje af informanter, så kunne vi ved en anden kønsfordeling have øget repræsentativiteten. Vi vurderer dog, at informanternes repræsentativitet er inden for rammen og udgør dermed ikke et problem i sammenligningen med den population, vi søger at generalisere ud til.

Vi har først og fremmest forsøgt at rekruttere vores informanter gennem uddannelsernes studiestekretariat, hvorfra specialestuderende har modtaget en mail med information om specialet, samt vores kontaktoplysninger. Derudover har vi tilmeldt os studierne Facebook-grupper og anvendt vores personlige netværk gennem bl.a. LinkedIn, hvor vi har delt informationer om specialet og interviewets formål. Både vores henvendelser på mail gennem studiestekretærer, Facebook og LinkedIn var umiddelbart uden overvældende respons. Vi fik dog i denne proces adgang til to jurastuderende, som i det videre forløb har kunne agere gatekeeper for den videre indsamling af informanter (Halkier 2014:32-33). Vi endte derfor også med at benytte os af en snowball-metode til indsamlingen af vores informanter fra Jura (Bryman 2012:424). Med denne metode fik vi derfor også forholdsvis hurtigt kontakt til de sidste tre jurastuderende. Politik og Administration-studerende skulle vise sig at være svære at rekruttere og vi så os nødsaget til at henvende os personligt via LinkedIn's alumne-system, hvor vi derigennem kunne opspore nuværende specialestuderende på Politik og Administration. Her svarede flere på vores henvendelser og dette resulterede endvidere i en 'snowball-effekt', hvor endnu flere Politik og Administration-studerende meldte sig på opfordring fra deres medstuderende (Bryman 2012:424). Denne 'snowballing'-metode har derfor også vist sig, at være det mest effektive metode i rekrutteringen og har dermed indhentet flest informanter til specialet.

Da det i flere tilfælde var informanterne selv, som faciliterede rekrutteringsprocessen, kan vi ikke vide os sikre på, at der ikke er visse bias i udvælgelsen af informanter. Vi kan pga. rekrutteringsprocessen blandt andet risikere, at der eksis-

¹ Det årstal, de studerende startede på bacheloruddannelsen. Der er ikke offentligt tilgængelige statistikker over kønsfordeling på kandidatuddannelsen, men vi antager at kønsfordelingen ikke har ændret sig væsentligt fra bachelor- til kandidatniveau.

terer en form for overrepræsentation af samme typer af studerende, og at vores informanter således udgør to meget homogene cases. Dette begrundes med at mange informanter har deltaget på opfordring fra en medstuderende, hvorfor vi må antage at nogle kender hinanden og derfor måske handler og agerer på en lignende måde. Dette kan skabe bias i forhold til repræsentativitet, men her støtter vi os op ad argumentationen om, at de studerende internt på uddannelserne i forvejen er udvalgt, fordi de udgør en forholdsvis homogen gruppe på baggrund af deres uddannelsesvalg og at det altså derfor ikke påvirker undersøgelsens kvalitet.

Rekrutteringen resulterede i 9 informanter: fire fra Politik og Administration og fem fra Jura. Nedenfor ses en oversigt over specialets informanter, samt længde på interviewene (jf. tabel 2). For det bedste sammenligningsgrundlag på tværs af de to uddannelser havde vi et mål om at rekruttere fem informanter fra hvert studie, men grundet en udfordrende rekrutteringsproces særligt ift. politologerne, var dette ikke en mulighed. Vi vurderer dog, at fordelingen af informanter fra de to uddannelser er forsvarlig i forhold til specialets sigte og at den skæve fordeling er så minimal, at det ikke vil påvirke vores muligheder for analyse og fortolkning.

Antallet af informanter er baseret på, hvad der er mest fordelagtigt for vores kvalitative dybdegående analyse. Her er formålet, at opnå en dybdegående, detaljeret og nuanceret analyse af relativt få interviews, da man risikerer at blive overvældet af mængden af data, hvis man udfører for mange interviews. Dette kan resultere i, at man ikke kommer i dybden med analyse og fortolkning af materialet (Brinkmann & Tanggaard 2015b:32).

Tabel 2: Oversigt over empiri

Informant	Interviewets varighed	Bilag
Noah, Jura	00.48.45	Bilag 2
Jesper, Jura	1.04.41	Bilag 3
Esben, Jura	00.50.36	Bilag 4
Louise, Jura	00.52.55	Bilag 5
Amalie, Jura	1.08.35	Bilag 6
Bjørn, Pol.adm.	00.59.28	Bilag 7
Lena, Pol.adm	00.53.42	Bilag 8
Thomas, Pol.adm	00.45.13	Bilag 9
Charlotte, Pol.adm	00.52.30	Bilag 10

6.3. INTERVIEWFORLØB

I dette afsnit forholder vi os reflektivt til hvordan interviewene reelt udspillede sig, samt forholder os kritiske til vores egen rolle i interviewet. Dette gøres især grundet de særlige omstændigheder, vi i løbet af empiriindsamlingen stødte på.

Planen var, at afholde alle interviews ansigt-til-ansigt på 'neutral grund' i et lokale på Aalborg Universitet, for at informanterne skulle føle sig godt tilpas uden at nogen af parterne var på 'hjemmebane'. De første tre interviews var med informanter fra Jura, som foregik i et gruppelokale på Aalborg Universitet. Disse interviews forløb rigtig fint, og vi var opmærksomme på at vores egen fremtoning var naturlig og dermed kunne bidrage til at informanterne følte sig trygge og mere afslappet i vores selskab. Dette vurderes at være vigtigt for at informanterne fortæller uddybende og reflektivt om deres oplevelser og erfaringer (Halkier 2014:36-37).

Grundet udbruddet af Covid-19 og myndighedernes anbefalinger og efterfølgende restriktioner på forsamlingssteder, var vi nødsaget til at omlægge de resterende interviews, så vi kunne foretage disse enten over Skype eller ved et almindeligt telefonopkald. Dette har dog ikke umiddelbart haft betydning for empiriindsamlingen, da alle informanterne har været fleksible med afholdelse af interviewene og ingen har derfor meldt fra i denne proces. Når vi sammenligner længde og indhold på interviewene, der er afholdt hhv. ansigt-til-ansigt og via Skype, ser vi ingen markante forskelle. Vi mener derfor ikke at skiftet i rammerne for interviewene har påvirket vores empiriindsamling væsentligt. Derudover vurderer vi, at det ikke har haft en betydning for interviewets udfald og indhold, da vi med vores problemstilling ikke behandler følsomme emner, hvor det er særligt vigtigt med fysisk tilstedeværelse.

Interviewene varede cirka 1 time hver. Vi vurderer, at det har været en passende mængde tid til at komme omkring samtlige emner og spørgsmål, der bidrager til at opnå detaljeret forståelse af de studerendes oplevelser og erfaringer. De enkelte interviews har varieret lidt i tid, afhængigt af hvor åben og fortællende informanten var, men dette har derudover ikke varieret specifikt alt efter om interviewet foregik ansigt-til-ansigt eller via Skype. Vi kan dermed, på baggrund af ovenstående overvejelser og refleksioner sige, at vi er tilfredse med de 9 interviews reelle forløb, længde og udfald på trods af ændringer undervejs grundet omstændigheder, som vi ikke selv var herre over.

6.4. DATABEARBEJDNING OG ANALYSESTRATEGI

Kvale og Brinkmann definerer transskriptioner som *"dekontekstualiserede gengivelser af levede interviewsamtaler"* (Kvale & Brinkmann 2015:236). Transskriberingen er udført med henblik på den følgende analyse, hvorfor det talte ord er omsat til skrift. Dette gøres da den skriftlige form er bedre egnet til senere kodning og dernæst en struktureret analyse (Kvale & Brinkmann 2015:238; Halkier 2014:70). Kodningen er foretaget ud fra Halkiers (2014) redskaber til at kode, kategorisere og begrebsliggøre (Halkier 2014:72). Allerede under transskriberingen blev de første kodninger lavet på baggrund af hvilke tematikker, som fremgik af interviewene. Kodningen er udført ved at vi har sat foreløbige 'mærkater' på udsagn for på den måde senere at forbinde citaterne i en sammenhængende kategorisering. Denne måde at sætte foreløbige mærkater på citater, kaldes også for 'åben kodning' (Halkier 2014:73).

I næste proces har vi kondenseret det kodede materiale, for at skabe meningsfulde sammenhænge mellem citaterne. Citaterne hører på den måde alle ind under en tematisk overskrift. Dette gøres for at overskueliggøre det empiriske materiale til en senere analyse (Halkier 2014:73). Sidst i processen begrebsliggøres det empiriske materiale. Denne proces udgør det analytiske af undersøgelsen, hvor vi i analysen vil forsøge at sætte vores empiri i spil i relation til både teoretiske perspektiver, samt eksisterende forskning.

Vores sigte var at foretage kodningen af empirien i fællesskab for at sikre konsistens i kodernes anvendelse og på denne måde sikre interkoderreliabilitet (Andersen 2010:102-103). Andre øjne på interviewet end interviewerens selv kan forhindre en snæversynet forståelse, da det åbner op for yderligere forståelse og fortolkning af informanternes udsagn. Grundet Covid-19 tog vi dog vores forholdsregler og vurderede, at det var mest forsvarligt at foretage kodningen hver for sig. Under kodningen har vi dog løbende kommunikeret og diskuteret forståelser af informanternes udsagn og hvorledes disse kunne kodes. Ligeledes har vi foretaget en reliabilitetskodning i programmet Nvivo, hvor vi har udvalgt to interviews, som vi begge har kodet, for at sikre at vi har kodet nogenlunde ens. Her så vi ingen tegn på at vores kodningsmønstre adskiller sig signifikant fra hinanden.

Specialets analyse er opdelt ud fra de to uddannelser, vi har valgt at beskæftige os med. Vi analyserer derfor også som udgangspunkt de to uddannelser hver for sig, for at vi i en senere diskussion holder de to analyser op mod hinanden. Diskussionen skal dermed også facilitere det komparative element i specialets casestudie (jf. afsnit 3. Forskningsdesign). Ved at opdele analysen, er formålet at kigge nærmere på de to studier, men at gøre det separat, sådan at forskelle og ligheder indenfor hvert studie bliver tydeligere. Dernæst muliggør denne struktur også at vi kan analysere

mere dybdegående på de interne faktorer, der er i spil på hver af uddannelserne, samt udlede hvordan informanterne navigerer i de rammer, de uddanner sig under. Ovenstående relaterer sig således til specialet hermeneutiske udgangspunkt, hvor vi forsøger at forstå fænomenets helhed ud fra dets dele. Vi søger dermed med denne struktur at opnå en holistisk forståelse af fænomenet.

6.5. UNDERSØGELSENS KVALITET

For at kunne sikre og vurdere undersøgelsens kvalitet, som resultat af de metodiske valg, vi har foretaget, bør de holdes op mod visse kvalitetskriterier for kvalitativ forskning (Andersen 2010:97; Tanggaard & Brinkmann 2015:521, 523). Tanggaard og Brinkmann argumenterer i tråd med dette, at man går væk at vurdere undersøgelsens kvalitet ud fra reliabilitet og validitet, men i stedet ud fra transparens og generalisering (Tanggaard & Brinkmann 2015:523).

6.5.1 TRANSPARENS OG GENERALISERBARHED

Reliabilitet handler om at muliggøre gentagelser og efterprøvnings ud fra undersøgelsens metoder og analyser med det formål om at nå samme eller lignende forskningsresultater. I den kvalitative metode efterstræbes i stedet transparens, som kan relateres til reliabilitet. Målet er dermed at gennemsigtiggøre specialets processer og fremgangsmåder på en måde, hvorpå det tillader læseren at vurdere undersøgelsens kvalitet (Tanggaard & Brinkmann 2015:523). Selvom dette efterstræbes, vil det ikke være muligt at gentage de samme interviews med andre forskere, idet at man aldrig ville opleve interviewet ens samt tolke empirien på samme måde (Tanggaard & Brinkmann 2015:523). På den måde er det næsten umuligt at lave gentagelser af kvalitative undersøgelser. Selvom dette gør sig gældende, har vi alligevel i det foregående forsøgt grundigt at redegøre for essentielle dele af undersøgelse, som bl.a. indebærer en grundig gennemgang af specialets anvendte design, metode samt kodnings- og analysestrategi mv.

Mange kritiserer det kvalitative casestudie for ikke at kunne bidrage til en generalisering på en langt bredere befolkning end hvad man har undersøgt (Flyvbjerg 2010:479). Bent Flyvbjerg er uenig i denne kritik og mener ikke at det er korrekt at hævde at man ikke kan generalisere ud fra en enkelt eller flere cases. Dette mener Flyvbjerg især afhænger af den pågældende case samt hvordan denne er udvalgt (Flyvbjerg 2010:469). I denne afhandling arbejdes der ud fra to ekstreme cases indenfor det samfundsfaglige kontinuum (jf. afsnit 3. Forskningsdesign). Ekstreme cases giver ofte en stor mængde information fordi den inddrager perspektiver, som er tydeligere end ved det normative. Dette er blandt andet karakteristisk for vores

cases, der netop er udvalgt på baggrund af, at de enten er den mest ekstreme case af specialisterne eller af generalisterne på Det Samfundsfaglige Fakultet på Aalborg Universitet. Det er derudover heller ikke formålet med undersøgelsen at generalisere ud på en langt bredere befolkning, fordi vi med denne caseudvælgelse ikke kan generalisere ud på andre specialestuderende fra andre universiteter. Dette skyldes især at der, på Aalborg Universitet specifikt, er rettet et stort fokus på blandt andet projektarbejde, som andre universiteter i Danmark ikke i ligeså høj grad benytter sig af. Dertil vil både arbejdsmarkedet for studiejobs samt det ordinære arbejdsmarked forventes at se væsentligt anderledes ud alt efter i hvilken landsdel undersøgelsen foretages i. Man kunne derfor også have forøget muligheden for gentagelse og generaliseringspotentialet ved at have foretaget undersøgelsen på tværs af flere uddannelser og på flere uddannelsesinstitutioner, men dette har dog ikke været formålet med denne kandidatafhandling.

7. ANALYSE

I analysen af hvordan juristerne og politologerne oplever deres uddannelsesforløb og employability, zoomer vi, som tidligere nævnt, ind på *'the preparation stage'*, der er perioden under uddannelse, hvor de studerende forbereder sig på overgangen til arbejdsmarkedet (jf. afsnit 2.1. Overgang fra uddannelse til arbejde). Vi skriver os derfor ind i Genneps faseopdeling af overgange i individers liv (Gennep 1960:166). Her ser vi juristerne og politologerne i en kontekst, hvor de er ved at afslutte en periode af deres liv som studerende, mens de tager tilløb til at blive 'genfødt' på arbejdsmarkedet i en ny og ukendt situation. Uagtet hvor godt de specialestuderende føler sig klædt på til overgangen, kan man forvente en vis usikkerhed. Denne usikkerhed bunder ikke nødvendigvis i noget mere konkret eller håndgribeligt, end at det blot opleves, som en stor forandring at sige farvel til den del af deres liv hvor de var studerende. Dette er vigtigt at have for øje, når vi i det følgende analyserer hvordan de studerende oplever deres uddannelses rolle i forberedelsen på overgangen til arbejdsmarkedet. Ligesom konteksten også er væsentlig at have in mente, når vi fortolker de studerendes forklaringer af deres handlinger og valg, for at styrke deres employability i konkurrencen om jobs.

Eksisterende forskning peger på at de fleste samfundsfaglige uddannelser typisk ikke har væsentlig praksisnær undervisning, der er rettet mod et bestemt erhverv. Dette skyldes ofte, at disse samfundsfaglige uddannelser ikke har lovbestemt eller obligatorisk undervisning. Disse uddannelser har imidlertid på andre måder indlejret praksis i uddannelsesforløbet f.eks. gennem valgfag, semesterprojekter og praktikforløb (Harvey 2001). Flere studier har i tråd med dette påpeget, at samspillet mellem teori og praksis er en vigtig faktor for de studerendes employability og indtræden på arbejdsmarkedet (Karlsson 2011; Helyer & Lee 2014; Knight & Yorke 2003; Knight & Yorke 2004). Et stærkt samspil mellem teori og praksis kontekstualiserer nemlig undervisningen og bygger dermed bro mellem uddannelse og arbejde (Helyer & Lee 2014:352). Vi har derfor været interesserede i at analysere de studerendes oplevelse af samspillet mellem teori og praksis på deres uddannelse, for at få indblik i hvordan studiet forbereder dem på overgangen til arbejdsmarkedet. Det kan umiddelbart synes svært, at vurdere hvorvidt éns uddannelse har et godt samspil mellem teori og praksis, uden at have været ude på arbejdsmarkedet. Vi tager dog i analysen udgangspunkt i de studerendes egne oplevelser, som på flere måder er baseret på deres erfaring fra studierelevante jobs, men også tager udgangspunkt i den undervisning, de har fået gennem deres uddannelse.

Derudover har flere undersøgelser vist, at det ikke alene er uddannelse, der spiller en væsentlig rolle i forhold til de studerendes oplevede employability i overgangen til arbejdsmarkedet. Forskning har påpeget, at der eksisterer en kløft mellem de kompetencer, der efterspørges på arbejdsmarkedet og de færdigheder, der tilegnes gennem formel uddannelse (Tynjälä 2008). Her peger studier på, at flere færdiguddannede først oplever, at opnå den rette viden og relevante færdigheder gennem deres arbejde, og at deres akademiske kvalifikationer således har en aftagende indflydelse på udførelse af arbejdsopgaverne (Stenström 2006; Tynjälä et al. 2006; Støren & Aamodt 2010). I forlængelse heraf oplever studerende i stigende grad et behov for at tilføje værdi til deres akademiske kvalifikationer udenfor studiet gennem erhvervserfaring, for at styrke deres employability og position i konkurrencen om arbejde (Tomlinson 2008). I den nedenstående analyse ser vi derfor nærmere på aktiviteter uden for uddannelse, som eksempelvis studierelevante jobs, for at belyse, hvordan de studerende på forskellig vis oplever deres udbytte af uddannelse og behovet for at tilføre værdi til deres akademiske kvalifikationer. Vi fortolker her de studerendes rationaliseringer i forhold til deres oplevelse af behovet for erhvervserfaring udenfor studiet, og hvordan de oplever at dette giver dem værdi i form af en styrket employability.

I den følgende analyse går vi 'på opdagelse i to forskellige verdener' og undersøger de forskellige oplevelser, som hhv. juristerne og politologerne har af deres uddannelsesforløb i relation til forberedelsen på overgangen til arbejdsmarkedet. Herunder hvordan de studerende på forskellig vis forklarer deres handlinger og valg som reaktion på de strukturelle betingelser, der danner rammen for deres uddannelsesforløb.

7.1. POLITOLOGERNE

Eksisterende forskning viser, at der kan være stor forskel på hvordan studerende oplever overgangen fra uddannelse til arbejde. Studerende fra brede og generelle uddannelsesstyper, som Politik og Administration, vil i højere grad end andre uddannelser opleve denne overgang usikkert, da der kan opleves en lav kongruens mellem deres uddannelsesforløb og fremtidige arbejde, samt at de ikke som andre har et klart fagfællesskab at henvende sig til (Andersen & Riis 2016). Nedenstående analyse vil derfor handle om hvorvidt dette generelle udgangspunkt, har en betydning for de studerendes selvopfattede employability.

7.1.1. ET BEHOV FOR DIFFERENTIERING

Kandidaten på Politik og Administration består hovedsageligt af obligatoriske fag og kun ganske få eller slet ingen valgfag. Politologerne oplever i den forbindelse, at have begrænsede muligheder for at differentiere sig. Som konsekvens heraf kan det være udfordrende, at skille sig ud fra mængden, fordi alle politologerne som udgangspunkt har de samme fag. Derfor kan de i en fremtidig jobsøgning heller ikke differentiere fra medstuderende, fordi at alle politologerne bliver uddannet i det samme. Her skiller en af informanterne sig ud, da han har haft to valgfag på andre uddannelser. Thomas fortæller her om hans overvejelser om at søge valgfag:

”Altså du kan selv vælge. Du kan godt vælge valgfag, men så skal du jo virkelig ud og kigge selv på andre studier. Ligesom jeg gjorde. Med at kigge på Folkesundhedsvidenskab eller Sociologi eksempelvis, men der er ikke nogen valgfag på Politik og Administration. Jeg tror der var ét eller to, man kunne vælge, men det afhæng så af deltagerantallet, så hvis der var to, så blev det jo ikke til noget alligevel” (Thomas)

Thomas er den eneste af de politologer, som vi har interviewet, der har søgt valgfag ‘ud af huset’. Dette ser vi som eksempel på hvordan de studerende kan reagere på de strukturelle betingelser, der danner rammen for deres uddannelsesforløb. Thomas forklarer her sit valg om at tage fag på en anden uddannelse med begrundelse i de begrænsede muligheder, der er på Politik og Administration. Det ser vi som udtryk for hvordan han søger at styrke sin employability ved at opnå yderligere viden og kompetencer. Derudover kan han gennem disse valgfag differentiere sig fra sine medstuderende.

Da politologerne ikke får mulighed for at vælge valgfag på deres egen uddannelse, forsøger flere i stedet at anvende semesterprojekterne, som en måde at fordybe sig i et emne og få erfaring indenfor et bestemt område, de interesserer sig for eller kunne tænke sig at arbejde med efter endt uddannelse. De tillægger det stor betydning at skrive emnenære semesterprojekter, da de har en oplevelse af herigennem at differentiere sig en smule fra deres medstuderende:

”Jeg har lavet rigtig mange projekter inden for arbejdsmarkedet og indenfor børn og undervisning. Det er helt klart der, jeg måske har specialiseret mig, men det er jo ikke på samme måde som hvis jeg f.eks. havde taget en kandidat inden for noget andet, f.eks. indenfor læring. Det ville måske have gjort mig mere specifik ift. hvad jeg gerne vil bagefter og hvad jeg kan” (Charlotte)

Udover hvad Charlotte fortæller i ovenstående citat, er hun også en af de få politologer, som har en ide om hvilke områder hun kunne tænke sig at arbejde med efter endt uddannelse. Ved at skrive flere projekter indenfor samme områder, opnår Charlotte en målrettet og specialiseret viden inden for et område, hun selv begrænser sig til. Dette ser vi som noget der kan styrke hendes employability, da hun gennem emnespecifikke projekter, kan differentiere sig fra andre kandidater i jobsøgningen.

Langt de fleste af Charlottes medstuderende er, dog ikke i samme grad som hende, afklaret med, hvilket område de ønsker at beskæftige sig med. Det kan derfor også være svært for dem at anvende semesterprojekterne til at opnå specialiseret og differentieret viden og erfaring med nogle konkrete områder. Informanterne fra Politik og Administration har dog alligevel generelt den holdning, at projekterne har været en af de mest positive og lærerige aspekter på kandidatuddannelsen, uafhængigt om de har haft et konkret sigte eller ej:

"Dér [gennem semesterprojekter] får man faktisk chancen for at fordybe sig i den teori man har valgt og jeg føler i undervisningen at der kan det godt blive sådan meget: 'nu har vi det her emne i undervisningen og så går vi videre til det næste og næste og næste'. [...] Og så synes jeg projekterne er en rigtig god mulighed for at man kan gå i dybden med specifikke teorier og metoder, som man ellers ikke ville have. [...] Det ligger lidt mere på ryggraden, når man faktisk får det brugt i et projekt og man kan sådan sidde og komme i dybden med det" (Bjørn)

Ovenstående viser hvordan politologerne, gennem semesterprojekter, får lov at gå i dybden med nogle emner, som den ordinære undervisning ellers ikke synes at tilbyde. Der er derfor også stadig flere positive fortællinger, som peger på at semesterprojekterne har en velbegrundet plads på studiet, da de i høj grad bidrager til en mere dybdegående læring.

Opsamlende kan vi udlede, at selvom uddannelsens strukturelle betingelser ikke umiddelbart tillader de studerende at differentiere sig, ér det muligt. Det bliver nemlig muligt i det øjeblik de studerende selv tager ansvaret på deres skuldre. Hvis den studerende ikke har en forestilling om hvad de vil med deres uddannelse, kan det dog være svært at vide på hvilken måde man skal differentiere sig. Politik og Administration er en bred uddannelse, som kan relateres til mange forskellige dele af arbejdsmarkedet. Dette kan skabe en usikkerhed i konkurrencen om jobs, da politologerne altså uddannes som en forholdsvis homogen gruppe.

7.1.2. SAMSPIL MELLEM TEORI OG PRAKSIS

Flere af politologerne oplever at være glade for deres studie, fordi de har en stor interesse for eksempelvis politik og politisk ledede organisationer. Det er dog også her væsentligt at nævne, at alle politologerne fortæller, at studiet som helhed kunne blive bedre: *"Det har været et godt studie, men der er også rigtig mange forbedringspotentialer i studiet. Det må jeg indrømme"* (Thomas).

Thomas fortæller blandt andet, at han mangler nogle fag, som retter sig mere specifikt mod det ordinære arbejdsmarked, og at han generelt mangler undervisning i hvad man reelt kommer til at lave som politolog ude på arbejdsmarkedet. Om fordelene ved at inddrage mere af dette i undervisningen fortæller Thomas: *"Det gør jo at man kommer tættere på, hvad der faktisk sker ude i virkeligheden, fremfor at man bare sidder bag universitetsskrivebordet og så bare fortolker teoretiske pointer ned i et projekt"* (Thomas).

Eksisterende forskning viser, i tråd med ovenstående, at samspillet mellem teori og praksis spiller en betydelig rolle for, at få det fulde udbytte af den læring som uddannelsesinstitutionerne udbyder (Karlsson 2011; Helyer & Lee 2014; Knight & Yorke 2003; Knight & Yorke 2004). Dette begrundes med at det praksisnære er med til at kontekstualisere undervisningen og vil derfor skabe bro mellem uddannelsen og arbejdslivet (Helyer & Lee 2014:352). Samspillet mellem teori og praksis bliver heraf en vigtig målestok for uddannelsens evne til at styrke de studerendes employability. Politologerne oplever imidlertid ikke, at samspillet mellem teori og praksis er godt nok. Følgende citat er et godt eksempel på hvordan de studerende oplever samspillet af det teoretiske, de lærer på studiet og så den praksisnære erfaring, de mangler at få:

"Der er mange ting, som jeg ikke kan. Du kan tage det helt konkret, ligesom Søren Kirkegaard skriver i digtet Sømanden: 'Du kan læse alt om hvordan du kan håndtere et stormvejr, men hvis du ikke har været i et stormvejr, så ved du ikke, hvordan du kommer til at reagere'. Lidt den samme følelse har jeg, når jeg skal på arbejdsmarkedet, at der er stadig over 50% af fagene, jeg har lært noget af teoretisk, men jeg aner ikke hvordan jeg kommer til at håndtere det i praksis" (Thomas)

Ligesom flere andre politologer, oplever Thomas samspillet mellem teori og praksis som problematisk, da de studerende i mange tilfælde ikke ved hvordan de skal omsætte deres teoretiske og akademiske kompetencer til praksis. Thomas beskriver dog samtidig, hvordan han mener at netop samspillet kan styrkes:

“[...] Der skal i hvert fald noget mere praktisk ind i undervisningen, fordi der er så meget teori, hvor man ikke ved hvordan man konkret kommer til at gøre det. Hvordan organiserer du de ting her, hvordan kommer du til at evaluere de ting her, hvordan vil du lave en økonomi... hvordan kommer du til at tænke økonomisk, hvis du sidder sammen med embedsmænd. Der er mange mange ting, hvor man ikke aner, hvad man kommer til at gøre fordi det er så teoretisk” (Thomas)

Politologerne oplever således at den teoretiske del på uddannelsen generelt fylder for meget og de efterspørger - ligesom Thomas - et bedre samspil mellem teori og praksis. Dette vil styrke de studerendes oplevede employability, da et godt samspil vil hjælpe de studerende med at visualisere hvordan deres viden og kompetencer kan anvendes på arbejdsmarkedet.

7.1.3. PRAKSISNÆR ERFARING

Som vi har konstateret i foregående afsnit, er samspillet mellem teori og praksis essentielt for, at de studerende oplever kongruens mellem deres uddannelse og arbejdsmarked. Som vi forstår på de studerende, mangler de dog praksisnære elementer i deres undervisning. Selvom dette er sandt, er der stadig elementer på Politik og Administration, som netop styrker dette samspil. Som en del af studiets opbygning, bliver et praktikforløb tilbudt de studerende på deres 3. semester på kandidatuddannelsen. Ser vi på hvordan politologerne har oplevet praktikforløbet, er oplevelsen meget positiv. De studerende oplever, at studiet i høj grad lægger op til, at de skal tage i praktik og ‘reklamerer’ for de fordele, der er ved at tage i praktik. Dette kan være en af årsagerne til, at alle informanterne fra Politik og Administration har valgt at tage i praktik. Både Bjørn og Charlotte fortæller eksempelvis:

“Jeg vil sige at vores studie gik meget op i at gøre os opmærksomme på at de synes det var en rigtig god ide at komme i et praktikforløb. Så vidt jeg er bevidst, så tror jeg det godt kan tælles på én hånd, hvor mange personer der ikke var i praktik på vores semester” (Bjørn)

“[...] Det er lidt blevet normen ovre ved os, at man skal i praktik, for ellers kommer du ikke ud på arbejdsmarkedet. [...] Det er fortællingen ude på studiet, uden det er underviserne, der siger det. Hvis man snakker med arbejdsmarkedets repræsentanter, så er det fordi man skal have noget praktisk erfaring for at få arbejde. Det har jeg også været rigtig glad for. Jeg ville ønske der havde været noget mere af det” (Charlotte)

Eksisterende forskning viser i tråd med dette, at uddannelserne kan styrke samspillet mellem teori og praksis - og dermed også de studerendes employability gennem blandt andet praktikforløb (Karlsson 2011). Derfor ser vi også studiets opfordring til de studerende om at tage i praktik, som et led i at uddanne 'employable' kandidater.

De studerende fortæller derudover at praktikforløbet giver dem en praktisk indsigt i, hvad de kan med deres uddannelse og hvordan arbejdslivet kan se ud. Praktikken bliver derfor en mulighed for at skabe forbindelse mellem teori og praksis. Bjørn fortæller eksempelvis:

"Det kan være lidt svært, når man bare sidder på skolebænken at vide 'hvad kan jeg egentligt når jeg kommer ud', 'hvor meget af det jeg har lært her, gør mig egentligt egnet til at kunne være på arbejdsmarkedet'. Jeg synes i hvert fald at det har givet mig en tro på at man godt kan agere ude på arbejdsmarkedet. At man faktisk kan noget. At det ikke bare er noget, som ligger i sit eget hoved, som man måske ikke nødvendigvis kan udføre i praksis. [...] Altså det er jo også en måde at prøve det af, alt det vi har lært på studiet" (Bjørn)

Praktikken har, ifølge de studerende, givet dem et fagligt selvværd og en bedre ide om hvad de kan med deres brede uddannelse. Udbyttet af praktikken resulterer både i en klarhed omkring de studerendes egentlige kompetencer, men stiller dem derudover også bedre i jobsøgningen, da praksiserfaring står højt på listen over ønsker fra arbejdsmarkedet til nyuddannet kandidater. Ved at tage i praktikforløb, tilfører de studerende værdi til deres akademiske kompetencer i form af erhvervserfaring, som dermed styrker deres employability (Tomlinson 2008). Ovenstående er eksempel på, hvad der har indflydelse på politologernes rationalisering af valget om at tage i praktik, for at få mest muligt udbytte af deres uddannelsesforløb i forhold til deres fremtidige job- og karrieremuligheder. I dette tilfælde kan det være svært, at vurdere hvorvidt det er strukturelle eller individuelle faktorer, der påvirker de studerendes employability i en positiv retning. Vi ser det som udtryk for en blanding mellem den institutionelle og individuelle employability, der er i spil her, da valget om at tage i praktik både er et resultat af uddannelsens opbygning og de studerendes handlinger herudfra.

Det udbytte de studerende kan opnå gennem et praktikforløb, kan man sammenligne med det udbytte, man kan opnå gennem et studierelevant arbejde i forhold til en styrket employability (Knight & Yorke 2003; Knight & Yorke 2004; Tomlinson 2008). Derfor kunne en anden måde at øge den praktiske erfaring, som politologerne oplever at mangle på uddannelsen, være at søge erhvervserfaring gennem

studierelevant arbejde. Eksisterende forskning påpeger i tråd med dette, at kandidater ofte oplever et behov for at tilføje en større værdi til deres akademiske kvalifikationer i form af erhvervserfaring, for at gøre dem mere attraktive på arbejdsmarkedet (Støren & Aamodt 2010). Sammenholdt med at politologerne generelt oplever at studiet ikke er praksisnært nok, så kan man antage at det 'rationelle valg' er, at søge andre muligheder for at øge deres praksisnære erfaring, enten gennem studiejobs eller frivilligt arbejde (Handy et al. 2010). Det fremgår af interviewene at politologerne er bevidste om den erfaring et studiejob ville tilføje deres akademiske kompetencer. Thomas fortæller, hvordan han gennem sit studiejob, véd at arbejdsmarkedet i høj grad lægger vægt på relevant erhvervserfaring, når de ansætter nyuddannede:

“De vil have folk der har noget personlighed, folk der har noget studiejob, noget erhvervserfaring eller frivilligt arbejde. Nogle der har haft lidt sand mellem tæerne. Det er dem der er interessante. Ikke dem der bare har sidder og gemt sig og bare fået 12 i alt. De er ikke særlige interessante” (Thomas)

Selvom Thomas i dette citat erkender den fordel det ville give at 'få sand mellem tæerne', er det midlertidigt kun halvdelen af vores informanter fra Politik og Administration, som har haft eller har et studierelevant arbejde under deres uddannelsesforløb. Vi tolker derfor også citatet som at Thomas er bevidst omkring at det rationelle for ham og hans medstuderende ville være at have et studierelevant arbejde. Der er dog også studerende, som trods det rationelle valg og dermed ikke har studierelevant arbejde. Bjørn er en af disse studerende og forklarer blandt andet i nedenstående citat om hans fravalg af studiejob:

“Jeg synes det kunne være træls ift. at jonglere studiet og studiejob ved siden af. Især i de her projektperioder. Dem jeg skriver speciale med, de har begge sagt arbejdet op ved specialet fordi der havde de rigtig mange problemer med at skulle jonglere studiet og job ved siden af og projektskrivning [...]. Altså jeg har egentlig været glad nok for det ift. at kunne fokusere på studiet, men det havde nok set godt ud på CV'et. Man kan jo forklare sig ud af det, eller hvad man kan sige. Jeg synes også at jeg har haft en årsag til hvorfor jeg ikke har” (Bjørn)

Uden erhvervserfaringen får studerende som Bjørn ikke tilført værdi til sin uddannelse på samme måde som flere af hans medstuderende. Selvom det altså ikke tolkes som det mest rationelle valg bevidst at fravælge et studiejob, ses det dog stadig som et fravalg, der opleves som meningsfuldt for den individuelle situation,

den studerende befinder sig i. Bjørn har dermed også taget et bevidst fravalg, som i sidste ende også kan antages at være det mest fordelagtige valg for ham personligt.

Der kan være flere faktorer, der har indflydelse på politologernes forklaringer af hvorfor, de ikke søger studierelevant arbejde ved siden af deres uddannelse: I relation hertil fortæller Lena hvorfor *hun* tror, at hendes medstuderende ikke har studiejobs:

"Jeg tror ikke jeg ville sige at det er normalt [at have studiejob] også fordi det kan godt være at nogle har jobs, men det er ikke nødvendigvis studierelateret. Så er det måske det samme job i Føtex, man har haft siden man havde friår og sådan noget. Så selvfølgelig er det også noget jobberfaring, men det har ikke nødvendigvis været studierelevant, men der er også nogen, der slet ikke har noget. Jeg synes hele tiden at mange siger, at nu skal de også søge og nu vil de søge noget, men man kan godt høre, at der ikke er blevet gjort noget ved det" (Lena)

Ovenstående kan ses som udtryk for, at der måske ikke er et stort nok udbud af studiejobs, der henvender sig til politologerne, eller at disse kan være svære at få øje på for de studerende, der, som tidligere nævnt, har svært ved at finde ud af, hvad de kan og hvad de ikke kan. En antagelse er, at de studerende kan være usikre på, hvilket studiejob deres uddannelse henvender sig til, ligesom det i nogle tilfælde også gør sig gældende for deres opfattelse af det ordinære arbejdsmarked.

Der er alligevel eksempler på politologer, der godt kan genkende et studierelevant arbejde, som de med deres generelle profil kan besidde. Derfor har nogle, ligesom Lena et studierelevant arbejde. Hun har ikke kun haft ét studiejob, men op til flere, hvilket hun begrundes i det følgende:

"Det var egentlig ret simpelt, fordi jeg tænkte at muligheden for at få job bagefter, nok var allerstørst, hvis man havde været ude og kunne sige, at man havde været i noget der kunne relateres lidt mere til det man måske skulle ende med at arbejde med. I stedet for at komme ud og vise at man bare har læst. Så det var egentligt for at få noget mere erfaring og for at kunne tilføje noget mere til hvad man ellers kunne" (Lena)

Ovenstående ses som eksempel på hvordan de studerende rationaliserer deres valg om at søge erhvervs erfaring uden for studiet. Dette bunder i et ønske om at styrke den oplevede employability ved at stå i en bedre position om jobs efter endt

uddannelse. Lena og andre med studierelevant arbejde differentierer sig dermed fra de fleste af deres medstuderende, der ikke har haft studierelevant arbejde. Samtidigt bidrager Lenas erhvervserfaring til en styrket employability og position i forhold til kandidater fra lignende uddannelser med lignende faglige profiler, qua et udvidet netværk og erfaring med konkrete områder i praksis.

Udover Lena, har Thomas også et studierelevant arbejde. Thomas' situation er dog lidt anderledes, idet han er ansat på deltid i et 'studiejob', som ikke er som andre studerendes. Han er nemlig politisk aktiv, hvor hans job blandt andet indebærer en stor arbejdsbyrde ved siden af hans studie. I interviewet med Thomas fortæller han i tråd med dette, at han bruger mere tid på hans arbejde end på at være fuldtidsstuderende. Når vi siger at Thomas' situation er anderledes, er det fordi at han om nogen på daglig basis er praktiker og bruger hans uddannelse meget mere praksisnært end hvad de fleste studerende har mulighed for. Thomas giver i den henseende et godt indblik i hvordan teori og praksis i nogle tilfælde ikke er én til én:

"Jeg får i hvert fald meget mere konkret viden på nogle ting, som jeg før havde meget abstrakt viden på. Den teoretiske viden, jeg havde tilegnet mig. Der fik jeg i hvert fald udfordret nogle af de ting og jeg fik også en bedre forståelse af, hvordan fanden det her rent faktisk fungerer. [...] Der synes jeg det var rigtig rigtig interessant at få koblet teorien sammen med det man så fandt ud af i praksis. Det gav i hvert fald en meget stor styrkelse, at man ligesom oplevede det på begge sider" (Thomas)

På samme måde som Lena, forklarer Thomas hans valg om at søge erhvervserfaring udenfor studiet på baggrund af de oplevede fordele ved at tilføre praktisk værdi til de akademiske kvalifikationer. Han får på den måde en masse erfaring og får afprøvet, hvordan hans uddannelse og hans arbejde i praksis kan supplere hinanden.

Opsummerende har ovenstående således vist, at uddannelsesforløbet på Politik og Administration danner ramme for at opnå praksisnær erhvervserfaring gennem praktik. Dette udnytter samtlige informanterne, da de i høj grad ser fordelene ved at få erfaring med deres akademiske kompetencer i praksis. Dette er et eksempel på hvordan politologerne rationaliserer de strategier, de anvender i forfølgelsen af mest muligt udbytte af deres investering i uddannelse. Samtidigt har ovenstående tydeliggjort, at de studerende generelt savner mere praksisnær erhvervserfaring. Her har et par af politologerne taget et studierelevant arbejde, hvilket styrker deres oplevede employability gennem et udvidet netværk og erhvervserfaring, der bygger bro mellem uddannelse og arbejde. Det er imidlertid ikke alle, der har et

studierelevant arbejde ved siden af uddannelsen, da det kan være svært for nogle at balancere studieliv med erhvervserfaring. En yderligere forklaring på fravalget af studiejobbet kan være, at politologerne har svært ved at genkende relevante studiejobs, da de er udfordrede i forestillingen om hvordan og hvilke af deres kompetencer, der kan omsættes i praksis. Da uddannelsen henvender sig til en lang række områder på arbejdsmarkedet, er det i høj grad op til de studerende selv, at skabe deres egen faglige profil og sælge sig selv. Her kan det være svært at orientere sig på et arbejdsmarked, hvor mulighederne er meget forskellige.

7.1.4. POLITOLOGERNES ORIENTERINGSLØSHED

Politologerne oplever en konkurrencepræget situation, som primært retter sig mod arbejdsmarkedet og jobsøgning. Dette skyldes, som mange af de studerende fortæller, at de ikke blot oplever konkurrence om pladserne på arbejdsmarkedet blandt deres medstuderende, men også oplever en konkurrence med kandidater fra lignende uddannelser og med lignende faglige profiler:

“Jeg er blevet meget mere overrasket over hvor mange vi er, der kan tage de samme jobs. Bare fordi man har taget den uddannelse, man nu har taget indenfor samfundsvidenskaben, så er der ikke ét bestemt job du er klar til. Det er SÅ bredt og der er så mange uddannelser, der kan tage de samme jobs” (Charlotte)

Konkurrencen om disse samfundsfaglige akademikerjobs kan i den forbindelse opleves rigtig hård, hvis ikke man differentierer sig fra hinanden. Dette kan være en udfordring for politologerne, da opbygningen om obligatoriske fag resulterer i en meget homogen gruppe kandidater med ens faglige profiler. Det kan være årsag til bekymring blandt de studerende:

“Nu kommer vi jo til at konkurrere med dem fra Statskundskab på AU. Hvis de har fået lov til i 2 år nu at gøre deres uddannelse meget konkret ift. hvilke valgfag de har valgt, så bliver det lidt svært at konkurrere med det, når vores uddannelse er så bred som den er. [...] Jeg tror vi kan det samme på begge uddannelser. Vi lærer grundlæggende de samme ting” (Charlotte)

Ovenstående er eksempel på hvordan muligheden for valgfag igen fremstilles som noget positivt, da politologerne derigennem vil kunne skille sig ud blandt konkurrenter fra lignende uddannelser, som f.eks. Statskundskab på AU. Vi tolker dette som udtryk for, at politologerne ønsker en mere klar faglighed for, at de kan

fortælle arbejdsmarkedet præcist hvad deres spidskompetencer er og hvorfor de skal ansættes frem for kandidater med lignende faglige profiler.

Politologerne kan derfor også opleve en orienteringsløshed, da de ikke har en særegen faglighed at holde fast i og støtte sig til i konkurrencen om jobs. De ved ikke hvad deres konkrete niche er og dette afspejler sig også i informanternes udtalelser. Vi ser, at de er meget vævende ift. hvad de gerne vil arbejde med efter endt uddannelse: *"Jeg vil ikke sige at der er en decideret stilling, men jeg kunne sagtens se mig selv som konsulent. Kan sagtens se mig selv fungere i en privat virksomhed, men det offentlige er heller ikke udelukket overhoved"* (Lena).

Ovenstående eksemplificerer at politologerne ikke er konkrete omkring deres fremtidige job- og karrieremuligheder, hvor ingen af informanterne nævner specifikke typer af stillinger; enten med en klar fagbeskrivelse eller stillingsbetegnelse. Dette kan igen relateres til politologernes brede faglighed, der stiller de studerende i en udfordrende position i konkurrencen om jobs.

Til trods for at politologerne har en bred og generel faglighed, er det ikke alle, der oplever det som en ulempe. Vi ser dermed interne forskelle på hvordan de studerende oplever den udfordring, det kan være at have en bred faglighed. Selvom fagligheden er bred, er det stadig en faglighed, hvor de studerende er klædt på til lidt af hvert, hvilket vi tolker som generalisternes styrke. Lena fortæller eksempelvis:

"Fordelene er, at man hurtigere kan blive brugt til en masse forskelligt, og i forskellige teams kan man måske hurtigere blive puttet ind i en konstellation, fordi at man kan bidrage med en masse forskellige redskaber. Derfor tænker jeg, hvis vi skal blive i den her 'generalist' opfattelse, at det er vigtigt at man er god til at arbejde med en masse forskellige redskaber og har et kritisk og analytisk blik" (Lena)

Lena adskiller sig her fra de andre informanter på Politik og Administration ved at være den eneste, der har påpeget de styrker, der er ved deres mere generelle faglighed. Det kan være, at Lena har lettere ved at se kvaliteten og brugbarheden af den brede faglighed, da hun modsat sine medstuderende, har haft flere studiejobs og frivilligt arbejde. Her har hun, som tidligere nævnt, fået erfaring med hendes viden og kompetencer i praksis, der kan have positiv indflydelse på hendes oplevelse af fagligheden. Lena oplever derfor ikke en orienteringsløshed. Hun reagerer således anderledes på de strukturelle betingelser end hendes medstuderende ved at søge erhvervs erfaring udenfor studiet, hvilket styrker hendes employability og position i overgangen til arbejdsmarkedet. Oplevelsen af employability, faglighed og

orienteringsløsheden handler dermed også om hvordan de studerende individuelt reagerer på rammerne for deres uddannelsesforløb.

For at blive klogere på hvad der ligger til grund for de studerendes overvejelser i reaktionen på de strukturelle betingelser, bad vi dem om at karakterisere sig selv som studerende. Dette kan fortælle os mere om de studerendes engagement i studiet og kan muligvis skabe indsigt i, hvorfor de studerende handler forskelligt. Følgende citater eksemplificerer hvordan politologerne karakteriserede sig selv:

“Jeg er meget meget go’ til at sætte mig ind i ting, jeg synes er interessante. Hvis der er noget jeg ikke synes er interessant, så har jeg meget svært ved at sætte mig op til det. Så det er måske også grunden til at jeg synes, der er nogle ting, der har været mere brugbart end andre. Jeg har måske været bedre til at læse op til nogle af de fag, hvis jeg synes der var interesse i det, eller jeg kunne se meningen med faget. I fag hvor jeg ikke kunne se meningen med det, der er jeg egentlig bare gået efter en god karakter” (Charlotte)

“Jeg har været nysgerrig og så har jeg været engageret i de fag, jeg synes var interessante. De fag jeg ikke synes var interessante, dem læste jeg ikke meget pensum til fordi man fandt ud af, at man godt kunne komme igennem relativ nemt på studiet. Så flittig til de fag, jeg synes var interessante og knap så flittig til de fag, jeg ikke synes var noget interessant ved. Eksempelvis anvendt filosofi. Det var ikke lige mit yndlingsfag, må jeg nok sige” (Thomas)

Der er altså også nogle fag, som politologerne ikke kan se meningen med i forhold til hvordan de kan bruge den viden i fremtiden. Derfor har de svært ved at engagere og interessere sig for faget. Det faglige engagement er således ikke højt i disse fag. Modsat disse opfattelser ser vi igen, at Lena skiller sig ud fra sine medstuderende. Om sig selv fortæller hun følgende:

“Ja, men jeg er flittig, grundig og meget detaljeorienteret. Har ikke været bange for at stille spørgsmålstegn, hvis der var noget man ikke forstod, har været opsøgende særligt også ift. projekter og vejleder. Typisk har jeg også været den, der har taget teten i projektarbejde og sådan noget. God til at have et overblik. God til at arbejde under pres” (Lena)

Ovenstående viser, at vores informanter fortæller meget forskelligt om deres engagement og den måde, de karakteriserer sig selv på. Charlotte og Thomas er blandt de studerende, som har svært ved at se meningen med nogle af de fag, der tilbydes på Politik og Administration, og som reaktion på dette har de svært ved at engagere sig i disse fag. Lena kommer slet ikke ind på det faglige indhold, da hun skal karakterisere sig selv og udviser et gåpåmod i forhold til hendes uddannelse. Hun har ben i næsen og er ikke bange for at spørge, hvis der f.eks. er noget hun ikke kan se meningen med.

Vi kan med dette se, at der er forskel på hvordan politologerne opfatter kvaliteten af deres uddannelse og dette påvirker også den måde hvorpå de handler på baggrund af de strukturelle betingelser. Politologernes orienteringsløshed kan derfor ses som udtryk for, at de ikke kan se styrken ved den mere brede og generelle faglighed, herunder hvordan deres viden og kompetencer specifikt kan omsættes på arbejdsmarkedet. Ydermere har de studerendes handlinger, som reaktion på uddannelsens opbygning, også indflydelse på deres oplevelse af fagligheden og orienteringsløsheden. Studerende, der har haft studierelevant arbejde, har en mere positiv og konkret opfattelse af deres faglighed, mens studerende, der ikke har haft studiearbejde, har sværere ved at se koblingen mellem deres uddannelse og arbejde. Generelt tyder ovenstående således på, at politologerne har en orienteringsløshed rettet mod arbejdsmarkedet grundet uddannelsens 'generelle' karakter, og at denne orienteringsløshed kan mindskes ved at de studerende får afprøvet deres akademiske kvalifikationer i praksis.

7.2. JURISTERNE

Som tidligere gennemgået betegnes jurastuderende som 'specialister' i denne kandidatafhandling. Det skyldes, at vi anser Jura som en ekstrem case inden for Det Samfundsfaglige Fakultet, hvor studiet kan ses som det mest fagspecifikke, der således er rettet mod et konkret erhverv (jf. afsnit 3.1. Caseudvælgelse). Dermed har vi en antagelse om, at juristerne har en anden oplevelse af deres uddannelsesforløb ift. politologerne. I det nedenstående ser vi nærmere på hvordan juristerne rationaliserer de strategier, de anvender som reaktion på de strukturelle betingelser i forsøget på at styrke deres employability i overgangen til arbejdsmarkedet.

7.2.1. FAGSPECIFIKKE KANDIDATER

På kandidatuddannelsen i Jura, vælger de studerende selv - modsat politologerne - størstedelen af de fag, som de skal have gennem uddannelsesforløbet. Ifølge AAU giver dette de studerende mulighed for "*at sammensætte en profil, der retter sig mod den jobfunktion, [de] ønsker som færdiguddannet*" (AAU 2020b). Juristerne har

dermed indflydelse på tilrettelæggelsen af deres eget uddannelsesforløb, i og med at de har kunne bygge den op omkring valgfag. De studerende kan således få målrettet og specialiseret undervisning gennem disse valgfag. Dette ser vi som noget, der kan styrke juristernes oplevede employability, da det øger samspillet mellem teori og praksis ved at give dem specialiseret viden og kompetencer, der er relevant i deres arbejde efter endt uddannelse. Det afhænger dog af hvordan de studerende udnytter valgfriheden.

Da informanterne fra Jura skulle vælge fag på kandidaten, har de haft forskellige overvejelser i relation til interesseområde og tanker om hvad de vil arbejde med i fremtiden. Amalie fortæller eksempelvis, at hun har benyttet muligheden for selv at tilrettelægge sin kandidat, til at specialisere sig indenfor et område, som hun ønsker at arbejde med:

“Skal jeg vælge forskellige valgfag, så jeg har større muligheder for at blive ansat forskellige steder eller skal jeg udelukkende gå efter det strafferetlige for at ende hos Anklagemyndigheden? [...] Jeg har blandet det lidt sammen, men størstedelen af valgfagene er strafferetlige, og det er fordi jeg rigtig godt kunne tænke mig i fremtiden at arbejde med det strafferetlige” (Amalie)

Det fremgår af ovenstående, at valgfriheden på kandidatuddannelsen i Jura, kan bruges til at opnå fagspecifik viden indenfor et bestemt område, som retter sig mod en konkret stilling efter endt uddannelse. Dette har størstedelen af informanterne fra Jura haft med i overvejelserne, da de skulle vælge fag. Ovenstående er også et eksempel på at valgfagene kommer dé studerende til gode, som har en mere eller mindre klar vision for deres fremtidige karriere og ved hvilket område, de vil arbejde indenfor.

Det betyder imidlertid ikke at denne opbygning ikke tilgodeser studerende, som *ikke* har en klar ide om hvad de vil med studiet, eller at opbygningen på anden vis stiller dem dårligere. Disse studerende kan udnytte valgfagene til at vælge bredt, samt opnå viden og erfaring indenfor flere forskellige områder, således intet bliver udelukket, når de senere hen finder ud af hvad de konkret vil arbejde med. Det fremgår bl.a. af interviewene med Esben og Louise, hvori de fortæller følgende:

“Man kan ikke på den måde sige, at man har specialiseret sig fordi vi på jura ikke har flere forskellige kandidater. Der er kun én kandidat, men så kan man så skræddersy den ved at vælge nogle forskellige valgfag. For mit eget vedkommende har jeg nok været lidt i tvivl om hvilken retning jeg godt kunne tænke mig at gå og så har jeg valgt nogle lidt mere brede valgfag fordi jeg ikke har ville udelukke noget på den måde” (Esben)

*I: Har du bevidst bevæget dig i en bestemt retning eller specialiseret dig gennem valgfag? R: “Nej. Jeg har ingen ide om hvad jeg laver. Jeg skyder med spredehagl. ***griner*** Så jeg har lidt af det hele. Så det er meget forskelligt, de fag jeg har. Der er lidt erhvervsret, lidt privatret. Det er meget spredt” (Louise)*

Både Esben og Louise har været i tvivl om hvad de specifikt ville arbejde med og har derfor valgt fag indenfor forskellige områder, både for ikke at udelukke noget, men også for at prøve områderne af. Ved at ‘skyde med spredehagl’ rammer de studerendes således bredt, hvilket kan give større sandsynlighed for ‘pletskud’. Dette er et eksempel på hvordan de begrundet strategien om at vælge bredt, for på sigt at have gode job- og karrieremuligheder. Begge studerende fortæller, at de nu har fundet deres hylde og derfor ved hvilken retning, de vil gå med deres studie. Louise fortæller nedenfor om hendes oplevelse af hvordan potentielle arbejdsgivere ser på hendes mere ‘generelle’ fagprofil:

I: Oplever du at de stiller spørgsmålstejn ved at du har en bred vifte af valgfag? At du ikke har ‘specialiseret’ dig gennem valgfagene? R: “Ja helt sikkert. De kigger og siger ‘jaaaa, det er sådan lidt rodet’ og så siger jeg ‘jep, det er et udtryk for at jeg ikke vidste hvad jeg ville. Det ved jeg nu’. Så jeg siger det bare som det er, at da jeg skulle vælge valgfag, der havde jeg ikke erfaring. Jeg vidste ikke hvad jeg ville. Jeg valgte lidt af hvert. Jeg ved hvad jeg vil NU ud fra min erhvervs erfaring og så er det som regel dét, de synes er mere interessant” (Louise)

Louise oplever dermed at hendes brede fagprofil godt kan vække en undren hos potentielle arbejdsgivere, men hun oplever det ikke som et problem. Ydermere er det værd at bemærke, at hun lægger vægt på at det er hendes erhvervs erfaring, der har været årsag til at hun nu ved hvad hun vil arbejde med. Dermed lader det ikke umiddelbart til at være valgfagene, der har hjulpet Louise med at finde ud af hvilket område inden for Jura, der interesserer hende mest. Vi belyser betydningen af

erhvervserfaring i overgangen til arbejdsmarked senere i analysen (jf. afsnit 7.2.4. 'Learning by doing').

Vi ser således valgfagene som udtryk for en måde, hvorpå Jurastudiet kan styrke de studerendes oplevede employability ved at specialisere de studerende indenfor hvert deres felt. Dermed modtager de studerende undervisning, der er målrettet de områder, den enkelte studerende ønsker at arbejde med, dvs. fagspecifik undervisning, der øger samspillet mellem teori og praksis. Samtidigt er det i høj grad op til den enkelte studerende, at 'vælge rigtigt' og hvis de studerende ikke helt er klar over hvad de vil arbejde med efter studiet, kan det være 'farligt' at vælge fag, som er meget målrettet ét konkret område. Derfor kan de, som Esben og Louise, vælge en mere bred vifte af fag, der kan henvende sig til flere forskellige områder på arbejdsmarkedet. Juristerne har således forskellige strategier, og rationaliseringer heraf, i forsøget på at opnå mest muligt udbytte af deres uddannelse og styrke deres oplevede employability.

7.2.2. ET TEORETISK STUDIE

Vores informanter oplever, at Jurastudiet giver en grundlæggende teoretisk ballast, men at koblingen til det praktiske generelt mangler. Amalie fortæller eksempelvis:

“Jeg tror vi er mange, der har den samme opfattelse af, at når man kommer ud, mangler man lidt den der erfaring fra virkeligheden. Det ér meget hvordan teorien bag de enkelte regler er, men ikke så meget hvordan man forholder sig til virkeligheden” (Amalie)

Det ser vi som udtryk for at de studerende ser gyldigheden i den teoretiske undervisning, da de opnår viden og kompetencer, som de kan anvende i deres fremtidige arbejde. Samtidigt opleves det dog som et problem, at undervisningen er så teoritung, da de studerende efterspørger mere indsigt i hvordan teorien kan omsættes til praksis. Flere af informanterne nævner, at det teoretiske måske fylder for meget på uddannelsen. Dette uddyber Noah og sætter ord på hvorfor han mener det praktiske også er vigtigt i undervisningen:

“Der er måske for meget af den teoretiske del i forhold til den praktiske del, som ér en stor del af det [...] Hvis man vil gøre de studerende mere værd for arbejdsgiverne så snart de kommer ud, så skulle man måske se på at få en lidt mere praktisk del ind over. Der er jo så også stor forskel på om man skal være advokat eller hvad man skal lave efterfølgende i praksis. Det varierer meget i hvordan undervisningen skal tilrettelægges. Der er mange forskellige områder” (Noah)

Ovenstående er således et udtryk for hvordan samspillet mellem teori og praksis ikke fungerer optimalt set fra de studerendes perspektiv. De er imidlertid godt klar over, at det kan være svært at gøre undervisningen mere praksisnær, da Jura ifølge de studerende også er et bredt studie, hvor man kan arbejde med mange forskellige områder efter endt uddannelse. Det kan dermed være en udfordring, at gå i dybden med hvordan man eksempelvis skriver en stævning, hvis det kun er et fåtal af de studerende, som ender med at finde det brugbart i deres fremtidige arbejdsliv. Det kan altså være svært for uddannelsen at styrke de studerendes employability ved flere praktiske tiltag, som er mere konkret orienteret mod bestemt erhverv eller arbejdsopgaver. Det kan både være et spørgsmål om ressourcer, men i høj grad også hvorvidt det gavner størstedelen af de studerende, at gå mere detaljeret til værks med det praktiske i undervisningen. De studerende peger på at praktiske elementer som rollespil, procedurekonkurrencer og yderligere inddragelse af juridiske cases fra det virkelige liv er noget, der kan styrke samspillet mellem teori og praksis. Amalie fortæller eksempelvis:

“Jeg savner at man lærer at kommunikere professionelt, at man har mere rollespil inkluderet i undervisningen i stedet for at man bare sidder og lytter til en forelæser [...] Nu har vi f.eks. noget, der hedder procedurekonkurrence, som ELSA² arrangerer. Noget lignende ville jeg have ønsket var lidt mere på Jurastudiet, fordi jeg føler at vi faktisk ikke helt er klædt på til at komme ud i den virkelige verden” (Amalie)

Her fremgår det hvordan Jurastudiet på flere måder, ifølge Amalie, kan gøre uddannelsen mere praksisnær uden at det bliver så konkret, at det kun er et fåtal af de studerende, som kan bruge den erhvervsrettede undervisning. Dette er dermed elementer som Jurastudiet kan indføre i undervisningen for at styrke den institutionelle employability, hvilket vil klæde de studerende bedre på til overgangen til arbejdsmarkedet.

Dele af den teoretiske undervisning, som juristerne mener, at de har kunne bruge i praksis er bl.a. ‘den juridiske metode’³, grundlæggende kendskab til love og hvordan man søger retskilder. Det er nogle kompetencer, der handler om at tilegne sig viden, som de studerende fra Jura oplever, at de har kunne anvende i deres studiejobs og dermed har været omsættelige fra teori til praksis. Dette ser vi som et eksempel på den institutionelle employability, dvs. hvor god studiet er til at uddanne ‘employable’ kandidater. Når de studerende således fremhæver disse elementer af under-

² The European Law Students’ Association

³ Viden om den juridiske terminologi og juridisk metode, den juridiske beslutningsproces, herunder gyldige retskilder og forståelse af hensyn og kriterier, samt grundlæggende kildesøgning.

visningen, ser vi det som udtryk for institutionelle aspekter, der har styrket de studerendes employability.

Ovenstående betyder ikke nødvendigvis, at de studerende oplever at der er et *stærkt* samspil mellem teori og praksis på Jura. Vores informant Louise fortæller eksempelvis at *“der er LANGT imellem”* teori og praksis. Hun fortæller ydermere, at processuelle ting som hvordan man skriver en stævning og hvordan man stiller spørgsmål til en ‘syn- og skønsmand’, *“det bliver slet ikke berørt under studiet. Overhovedet ikke! [...] Jeg har haft et enkelt fag, hvor vi for sjov lavede en stævning og det er sådan set det eneste jeg har berørt af noget praksisorienteret ellers ér jurastudiet teoretisk”* (Louise).

Louises ovenstående oplevelse tager udgangspunkt i hendes personlige erfaring med Jura i praksis fra hendes studierelevante arbejde. På baggrund heraf er det blevet tydeligt for hende, at der er nogle aspekter i den praktiske virkelighed, som er anderledes og ikke bliver berørt på studiet. I forlængelse af dette siger hun: *“Dét tror jeg i hvert fald de folk, der ikke har fået erhvervs erfaring under studietiden, der tror jeg de får et chok, når de kommer ud”* (Louise). Dette ser vi som et udtryk for hvor vigtig samspillet mellem teori og praksis er, da en god harmoni og overensstemmelse mellem de to, gør overgangen til arbejdslivet lettere. Samme oplevelse af et ringe samspil mellem teori og praksis ser vi hos størstedelen af informanterne fra Jura.

Vi har ud fra ovenstående fastslået at samspillet mellem teori og praksis er vigtigt, for at facilitere overgangen til arbejdsmarkedet og styrke de studerendes employability. På Jurastudiet er der elementer, der fungerer godt og andre, der fungerer mindre godt. Overordnet ser juristerne en berettigelse og gyldighed i deres undervisning, der giver dem en grundig indføring i teorien bag reglerne, som de skal arbejde med i fremtiden. I forlængelse heraf oplever de studerende dog, at deres uddannelse er meget teoritung og ikke særlig praksisnær. Samtidig er de klar over, og måske endda indforstået med, at det for uddannelsen kan være en udfordring, at tilrettelægge undervisningen mere praktisk orienteret, da Jura åbner op for mange forskellige veje ind på arbejdsmarkedet. Det betyder, at de studerende selv må søge at styrke deres employability yderligere. Eksisterende forskning peger ligeledes på at studerende ofte oplever et behov for at tilføje værdi til deres akademiske kvalifikationer i form af erhvervs erfaring, for at gøre dem mere attraktive i jobsøgningsprocessen (Støren & Aamodt 2010).

7.2.3. PRAKTIK? PRAKTISK TALT IKKE

En måde jurastudiet kan styrke samspillet mellem teori og praksis, samt give juristerne mulighed for at få erhvervserfaring, er bl.a. gennem praktikforløb. Her viser forskningen på området, at de studerende i høj grad har gavn af praksisnær undervisning, som eksempelvis gennem et praktikforløb, der kontekstualiserer den teoretiske viden (Harvey 2001; Karlsson 2011; Helyer & Lee 2014). For at udnytte viden opnået gennem uddannelse til dens fulde potentiale må *“learning and doing”* nemlig ikke adskilles (Helyer & Lee 2014).

Inspireret af human kapital-teorien ser vi uddannelse som en investering og de studerende som rationelle nyttemaksimerende individer (jf. afsnit 5.1. Human kapital). På baggrund af dette antages det, at det mest rationelle og logiske valg for de studerende er, at tage i praktik for at bygge bro mellem teori og praksis, opnå erhvervserfaring og udvide deres netværk. Tilsammen vil dette styrke deres employability. Vi ser imidlertid at ingen af vores informanter fra Jura har valgt at tage i praktik, og vi kigger derfor nærmere på hvordan de studerendes fravalg af et praktikforløb, er et resultat af flere faktorer bl.a. strukturelle betingelser og kulturen på studiet.

Generelt oplever juristerne ikke, at man fra studiets side har gjort det attraktivt, at vælge praktikken til, da de logistiske formaliteter omkring tilrettelæggelsen ikke hænger sammen. Det ses eksempelvis i nedenstående citat:

”Der er jo mulighed for at vælge praktik. Det har jeg ikke valgt. [...] For mig handlede det om, at det var rigtig meget arbejde med meget lidt udbytte. Praktikforløbet tæller 10 ECTS, men det er 20 timer, man skal være på en arbejdsplads, mens man skriver et projekt ved siden af. Det er ikke noget, der er blevet belyst særlig godt. Der er ikke specielt mange, der gør det. Så det er ikke noget man snakker om og finder ud af hvad det handler om” (Louise)

Louise begrundet her fravalget af praktikken med tilrettelæggelsen af forløbet, samt hvor lidt fokus, studiet har haft på at fremhæve fordelene ved at tage i praktik. Det er noget samtlige informanter fra Jura har været inde på i de kvalitative interviews, hvilket således understreger at tilrettelæggelsen er noget, der har fyldt hos de studerendes fravalg af praktikforløbet. I bund og grund oplever de studerende ikke, at et praktikforløb giver dem nok udbytte i forhold til den indsats, det kræver af den enkelte studerende. På baggrund af disse faktorer tilsammen, har praktikforløbet på Jura således trange kår. Det er ifølge de studerende ikke nok, at praktikforløbet er en mulighed. Studiet må også sørge for at praktikforløbet er tilrettelagt således det er attraktivt at vælge.

Derudover påpeger vores informanter, at de ikke kender til nogle medstuderende, som har været i praktik og at det generelt ikke er noget man 'gør' på Jura. Det tyder på, at der i studiemiljøet på Jura hersker en bestemt kultur omkring praktikforløbet, og at disse kulturelle betingelser til dels påvirker de studerendes fravalg af praktikforløbet. Det kan være udtryk for, at de studerende ikke bekymrer sig over at få prøvet sig selv af i praksis, da de véd at det er de færreste af deres medstuderende, som tager i praktik. Dermed stiller fravalget af praktikforløbet den studerende lige godt eller 'lige dårligt' med deres medstuderende, når de i fremtiden skal søge og konkurrere om jobs efter endt uddannelse.

Louise begrundet yderligere fravalget af praktik med at hun: "*altid haft fint med erhvervserfaring, så jeg føler ikke, at jeg har haft behov for at skulle have det ekstra med*" (Louise). Derfor har hun ikke haft et behov for den erhvervserfaring som et praktikforløb kunne have givet hende. Det er noget vi ser går igen ved samtlige af vores informanter fra Jura, der alle har studierelevant arbejde ved siden af studiet. I nedenstående citat fortæller Esben om hans prioritering af at få erhvervserfaring gennem sit studierelevante arbejde fremfor gennem et praktikforløb:

"Det [at tage i praktik] kunne jeg godt have gjort, men lige i mit sted, der gav det ikke så meget mening fordi... Dels så havde jeg et studiejob som var studierelevant og for det andet så har jeg også fået et arbejde nu bagefter, så det med praktikken gav ikke rigtig mening. [...] Hvis ikke jeg havde været i den position, som jeg er i, så kunne jeg sagtens havde fundet på det" (Esben)

Ovenstående eksemplificerer dermed hvordan strukturelle betingelser - studiets opbygning - påvirker hvordan de studerende forklarer deres fravalg af praktikforløbet. Her ser vi, at juristerne fortæller, at de ikke har nok incitament for at tage i praktik, hvilket eksisterende forskning ellers har vist, styrker deres employability ved at øge samspillet mellem teori og praksis (Karlsson 2011). Juristerne oplever derimod, at deres studierelevante arbejde giver et bedre udbytte ift. job- og karrieremuligheder på længere sigt. Derudover varer praktikforløbet kun 3-4 mdr. og er i øvrigt ofte ulønnet. Dette har således indflydelse på juristernes rationaliseringer af deres handlinger og valg i forbindelse med praktikforløbet, hvor de har afvejet fordele og ulemper i relation til det udbytte, det vil give dem på sigt.

Vi ser som sagt uddannelse som en investering og de studerende som rationelle nyttemaksimerende individer. Det er derfor interessant, at juristerne oplever, at deres uddannelse er for teoretisk orienteret og mangler praksisnær undervisning, men at de samtidig ikke vælger at tage i praktik. Betyder det at juristerne går glip af

vigtig praksisnær undervisning, der styrker samspillet mellem teori og praksis? Formentlig ikke. Flere af informanterne føler ikke de går glip af noget – tværtimod fortæller de, at de i stedet for praktik har haft valgfag, hvor de yderligere har kunne specialisere sig. Dette kan være udtryk for en faglig selvtillid, hvorfor de ikke behøver bekræftelse i at den teoretiske undervisning er relevant for deres fremtidige arbejde. Det kan skyldes, at de har fået bekræftelse af teoriens gyldighed i praksis gennem deres studiejobs.

Årsagen til juristernes fravalg af praktik kan således forklares ved tre overordnede punkter: 1) valgfag, der giver dem mere specialiseret og fagspecifik viden, 2) dårlig tilrettelæggelse af praktikforløbet og 3) erhvervserfaring ved siden af studiet, der har givet dem det, et praktikforløb kan tilbyde.

7.2.4. 'LEARNING BY DOING'

Vi ved fra analysen hidtil, at informanterne fra Jura har vægtet erhvervserfaring, gennem et studierelevant arbejde, højere end et praktikforløb, da de vurderer at et studiejob giver dem et bedre fagligt udbytte og erhvervserfaring. Noah siger eksempelvis at *“grunden til at jeg er på det faglige niveau jeg er på nu er, at jeg har arbejdet i tre år i den her retshjælp”* (Noah). Vi tolker det som en måde, de studerende reagerer på de strukturelle betingelser, der danner rammen for den institutionelle employability. Ved at tage et studierelevant arbejde, føler de studerende dermed, at de styrker deres employability på områder, hvor de mangler særligt de praktiske elementer fra studiet. Det kan dermed ses som rationelle valg for den enkelte studerende, at tage et studierelevant arbejde. Eksisterende forskning peger ligeledes på, at 'learning by doing' giver et godt udbytte for studerende, hvor de på flere måder styrker den individuelle employability (jf. 2.3. Erhvervserfaring). Det er derfor interessant at se nærmere på hvilke elementer fra de studerendes erhvervserfaring, som de mener, har tilbudt dem noget viden og nogle kompetencer, som studiet måske ikke har kunne give dem.

Overordnet oplever informanterne fra Jura at deres erfaring fra deres studierelevante jobs, har givet dem mulighed for at prøve teorien af i praksis. Det har givet dem erfaring med deres viden og kompetencer, som de ikke hidtil har fået på studiet. Dette uddyber Esben i det nedenstående citat:

“Jeg tror at noget af det mit studiejob har vist mig, det er at se juraen i det praktiske liv. Det er i hvert fald i høj grad det jeg føler at studiejobs kan. Især indenfor mit fag, hvor det kan blive meget teoretisk og abstrakt. Det har egentlig også hjulpet mig i mit videre forløb på uddannelsen, fordi én ting er at sætte sig ned og læse en bog, men en anden ting er få 'hands on' og at få det ud mellem fingrene. Så giver det mere mening for en. Så det har det i hvert fald i lige så høj grad medvirket til” (Esben)

Her fremgår det, at Esben lægger vægt på de fordele, der er ved at tage et studierelevant arbejde. Erhvervserfaringen kontekstualiserer dermed den teoretiske ballast, som de studerende har med fra studiet. Dette ser vi som udtryk for hvor vigtigt det har været for de studerende, at få erfaring med juraen i praksis, når de i så høj grad oplever, at det er en overvejende teoretisk uddannelse.

Derudover tyder det på at erhvervserfaringen helt generelt har forberedt de studerende på overgangen til arbejdsmarked. Louise fortæller eksempelvis:

“Det kom som et chok for mig hvor lidt jeg vidste, da jeg begyndte at arbejde. Havde jeg tænkt mig noget bedre om, kunne jeg godt selv se det komme, men jeg følte mig jo bare så dygtig. Det kom som et stort chok” (Louise)

I: Oplever du at dine forskellige studiejobs har givet dig noget, som dit studie ikke har kunne tilbyde dig og i så fald hvad? R: *”HELT SIKKERT. Helt sikkert. Ja. [...] Det har givet mig ro i maven i forhold til at jeg godt ved, at der er mange ting jeg ikke kan, men jeg ved også at det er helt okay. Jeg er ikke bange for at komme ud på arbejdsmarkedet og at de griner af mig fordi jeg ikke ved hvordan man laver en stævning. Jeg ved godt at det er sådan tingene skal være og at det er meningen, at de skal være sådan” (Louise)*

Flere af vores informanter fra Jura fortæller - ligesom Louise - at deres erhvervserfaring gennem deres studiejobs, har givet dem ro i maven. Juristerne oplever at den teoretiske undervisning har sin berettigelse og de forstår, hvorfor det er vigtigt at de lærer teorien bag de love og regler, som de skal ud og praktisere, men de har alle udtrykt en bekymring for eller utilfredshed med at studiet har været meget teoritungt.

Samtidig eksemplificerer ovenstående også hvordan juristerne gennem deres studiejobs har fået klarhed over, hvad der forventes af dem på arbejdsmarkedet, når de er færdiguddannede. Dette kan således også styrke de studerendes faglige

selvtillid, da de ud fra hvad de oplever på deres studiejobs, er klar over at deres kompetencer forud for et ordinært arbejde, er tilstrækkelige og anvendelige. Der oplever juristerne, at arbejdsgiveren godt ved, at de ikke kan det hele på én gang og at læringskurven fortsat peger opad efter endt uddannelse. Dette ser vi som et udtryk for, at de studerende muligvis har højere krav til dem selv end deres fremtidige arbejdsgiver har. Ydermere viser dette hvor vigtigt samspillet mellem teori og praksis samt erhvervserfaring er, når det kommer til at klæde de studerende på til overgangen til arbejdsmarked.

7.2.5. FRIVILLIGT ARBEJDE - SIGNAL VALUE

4 ud af 5 af vores informanter fra Jura har haft frivilligt arbejde. Der kan ligge adskillige forskellige motiver bag hvorfor de studerende fra Jura vælger at foretage frivilligt arbejde, og vi ved ligeledes fra eksisterende forskning, at motiverne til frivilligt arbejde er mange. Man skelner, som tidligere gennemgået, typisk mellem værdibaserede motiver og utilitaristiske motivationer (Cnaan & Goldberg-Glen 1991). De værdibaserede motiver til frivilligt arbejde refererer f.eks. til religiøse overbevisninger, at støtte en vigtig sag, hjælpe andre osv., mens de utilitaristiske motiver knytter sig til at forstærke human kapital, f.eks. ved at få erhvervserfaring, udvikle kompetencer, udforske karriereveje, styrke ens CV og udvide ens netværk (Handy et al. 2010). Noget tyder på at særligt de utilitaristiske motiver er interessante i denne sammenhæng, da det lader til at dét har fyldt mest hos vores informanter fra Jura:

“Det der egentligt fik mig til at tage noget frivilligt arbejde var for at jeg kunne have lidt mere på mit CV. [...] Så tænkte jeg; 'hvad kunne være godt at have på CV'et?'. Så så jeg der var en retshjælp inde i byen, der søgte” (Jesper)

“Der startede jeg begge steder [interesseorganisation og retshjælp] fordi jeg tænkte 'okay jeg skal have et eller andet til mit CV. Så kan jeg få et studiearbejde med løn [senere hen]'. Jeg er så ikke stoppet fordi jeg elsker det arbejde og alle de bekendtskaber man får, men begge steder startede jeg fordi jeg tænkte at jeg skal have et eller andet på CV'et. [...] Det tror jeg også stort set alle der går ind i det, de tænker, at det er fordi de er nødt til få noget på CV'et, noget erfaring” (Noah)

Ovenstående eksemplificerer hvilke overvejelser, de studerende har haft i forbindelse med at tage frivilligt arbejde. Her peger de fleste på, at det har været for at få noget erhvervserfaring og for at kunne skrive det på CV'et. Dette ser vi som et udtryk for hvordan de studerende kan styrke deres human kapital ved at få

erhvervserfaring, udvide deres netværk og udforske områder, som de kan arbejde med efter endt uddannelse. Eksisterende forskning peger ligeledes på at dette stiller de studerende bedre i jobsøgningsprocessen og styrker dermed også den individuelle employability (jf. 2.3 Erhvervserfaring).

Derudover viser flere studier, at frivilligt arbejde har en signalværdi over for potentielle fremtidige arbejdsgivere og dét kan have betydning for hvorfor de studerende vælger at blive frivillige i f.eks. en retshjælp, hvor man hjælper økonomisk udsatte befolkningsgrupper (Handy et al. 2010; Katz & Rosenberg 2005). Frivillighed signalerer nemlig, at den studerende besidder kvaliteter, som gør ham/hende til en attraktiv kandidat, der er villig til at tjene til 'the greater good' (Handy et al. 2010; Katz & Rosenberg 2005). Arbejdsgivere finder at disse kandidater er "*good organizational citizens*", der er mere produktive medarbejdere og er villige til at give afkald på deres private interesser til fordel for organisationen (Handy et al. 2010). Dette ser vi også flere eksempler på i interviewene med jurastuderende. Esben fortæller eksempelvis:

"Man ville lyve, hvis man sagde at man ikke også gjorde det lidt for egen vindings skyld fordi det er jo ikke en hemmelighed at det aldrig har været en skidt ting på ens CV, at man har lavet noget frivilligt. [...] For mig at se, siger det [frivilligt arbejde] lidt om, hvad det er for en person vi har med at gøre her. At man viser, at man også har lyst til at gøre en forskel for andre mennesker. Det er i hvert fald noget jeg føler at det frivillige arbejde er med til at bidrage til. Det tror jeg alle arbejdsgivere lægger vægt på når de skal ansætte folk" (Esben)

Ovenstående viser, at Esben har tænkt over hvilket signal, det sender til arbejdsgiver, at han har haft frivilligt arbejde. Det er ikke kun for at hjælpe udsatte mennesker, men også for at hjælpe ham selv og styrke sin oplevede employability. Dermed er det tydeligt, at vores informanter fra Jura har valgt at tage frivilligt arbejde af flere årsager. Hovedsageligt peger analysen på, at det er utilitaristiske motiver, for at styrke deres position på arbejdsmarkedet efter endt uddannelse, der driver de studerendes valg om at blive frivillig. Gennem det frivillige arbejde får de studerende ikke blot erhvervserfaring og udvider deres netværk, men det sender også et signal til deres fremtidige arbejdsgiver om hvem de er som person og hvilke karaktertræk, de besidder.

Motivet til at de studerende fra Jura i så høj grad har haft frivilligt arbejde skal måske ikke blot findes i det signal, det sender til fremtidig arbejdsgiver for at højne deres

employability. Interviewet med Jesper peger på, at der muligvis også ligger en helt anden årsag bag. Det uddyber han i det følgende citat:

“Jeg har arbejdet som frivillig rådgiver i en retshjælp. Det er typisk det mange gør her ude på studiet, i hvert fald når vi ikke er kommet så langt på studiet, fordi når vi prøver at søge studentermedhjælperjobs, hvor man kan sidde som stud.jur., så vil advokatfirmaerne gerne have at vi som minimum er på 5.-6. semester. Så det er der, man tager chancen og siger ‘hvad kan jeg så?’, og der kan man så tage det her frivillige arbejde som rådgiver, der vil de i hvert fald gerne have en fra 4. semester og frem” (Jesper)

Her tegner Jesper et billede af det ‘studenterarbejdsmarked’, der henvender sig til Jurastuderende. Det kan således være et tegn på, at de studerende er nødsaget til at tage frivilligt arbejde, fordi der ikke er andet arbejde at få, før de kommer længere i deres uddannelsesforløb. Vi kan ud fra ovenstående ikke med sikkerhed vide hvad de studerende i bund og grund har lagt mest vægt på i valget om at blive frivillig. Vi ved dog at forskningen peger på, at det sætter de studerende i et godt lys, når de skal ud og konkurrere om arbejde efter endt uddannelse, mens det også udvider de studerendes netværk og giver dem erhvervserfaring. På den måde ser vi det som et rationelt og meningsfuldt valg af de studerende, at de tager frivilligt arbejde, som på flere måder styrker deres employability (jf. afsnit 2.3.1. Symbolsk værdi i frivilligt arbejde). Det er i denne henseende den individuelle employability, der er i spil, dvs. hvor godt det enkelte individ er til at gøre sig attraktiv for fremtidig arbejdsgiver. Ved at have været frivillige, har juristerne større sandsynlighed for at få arbejde og dernæst bedre karrieremuligheder.

7.3. OPSAMLLENDE DISKUSSION

7.3.1. POSITION I KONKURRENCEN OM JOBS

Inspireret af Becker ser vi i dette speciale uddannelse som investering i human kapital, der kan give udbytte på arbejdsmarkedet i form af bedre job- og karrieremuligheder (Becker 1994). Ovenstående analyse viste, i tråd med eksisterende forskning (Tynjälä 2008; Stenström 2006), at der blandt de studerende dog er en udbredt bekymring af deres uddannelses begrænsede værdi. De oplever at deres job- og karrieremuligheder ikke alene kan reduceres til udbyttet af deres uddannelse, hvilket stemmer overens med hvad tidligere forskning har vist (Tomlinson 2008). Disse bekymringer er afledt af de studerendes opfattelse af en konkurrence om jobs idet, der opfattes som en svær overgang til et overbefolket og overbelastet ‘kandidat-arbejdsmarked’ (Tomlinson 2008). Analysen har vist, at de

studerende, som konsekvens heraf, oplever et behov for at tilføje værdi til deres akademiske kvalifikationer ved både at få erfaring med deres uddannelse i praksis, samt tilegnelse af 'ekstra-curriulær' viden og kompetencer gennem studierelevant arbejde. Disse fund ligger sig derfor også op ad, hvad andre undersøgelser har vist (Tomlinson 2008; Støren & Aamodt 2010; Stenström 2006).

Foregående analyse viste, at både juristerne og politologerne udtrykker en bekymring om hvad de fortolker som et konkurrencepræget arbejdsmarked for kandidater. Disse bekymringer og opfattelser varierer afhængigt af de to typer af jobmarkeder, som deres uddannelser er orienteret imod.

Oplevelsen af konkurrence om jobs var specielt udbredt blandt politologerne, som skal konkurrere med lignende kvalificerede kandidater fra andre uddannelser. De oplever i den forbindelse et behov for at differentiere sig fra hinanden. Disse bekymringer ser dermed ud til at være afledt af de studerendes opfattelse af, at de i jobsøgningen bliver sammenlignet med andre kandidater med lignende uddannelser og faglige profiler. Politologerne adskilte sig dog ift. hvorvidt de har søgt at tilføje yderligere værdi til deres akademiske kompetencer, gennem eksempelvis studiejobs. Dette ser vi som et udtryk for at de studerende, som ikke har tilføjet en ekstra værdi til deres kompetencer, primært har determineret deres employability på baggrund af deres uddannelse alene. Denne situation efterlader politologerne i en lidt forvirret opfattelse af værdien af deres uddannelse; især forholdet mellem deres akademiske kvalifikationer og deres omsættelighed på arbejdsmarkedet. De politologer, som har søgt yderligere viden og kompetencer uden for studiet, har ikke på samme måde en bekymring om omsætteligheden af deres uddannelse i praksis. Det skyldes, at de inden overgangen til arbejdsmarkedet har afprøvet deres akademiske kompetencer, samt tilføjet en værdi til disse, som er eftertragtet på arbejdsmarkedet. Vi ser derfor også at erhvervs erfaring udenfor studiet er betydningsfuld for politologernes oplevede employability.

Juristerne oplever ikke i samme grad som politologerne, at skulle konkurrere om stillinger med kandidater fra andre uddannelser. Dette kan skyldes, at mange af juristerne ender i stillinger som advokater, der er en beskyttet titel (Legal Desk 2019). Derudover har analysen vist, at de har nemt ved at genkende de typer stillinger på arbejdsmarkedet, som de kan besidde, da deres uddannelse, i højere grad end Politik og Administration, er orienteret mod et konkret erhverv. Som resultat heraf har juristerne ikke samme bekymring som politologerne i forhold til berettigelsen af deres uddannelse og deres særegne faglige profil. Juristerne oplever dog alligevel et behov for specialisering, ikke blot for at skille sig ud blandt andre kandidater til jobbet, men for at søge målrettet og fagspecifik viden, der er omsættelig i det arbejde, de ønsker at beskæftige sig med.

Forberedelsen frem mod overgangen til arbejdsmarkedet og de to forskellige former for konkurrence om jobs, skal således ses som udgangspunkt for den følgende diskussion. Her diskuteres hvordan de studerende fortolker deres uddannelses rolle på forskellig vis i forberedelsen på overgangen til arbejdsmarkedet, samt hvordan de forklarer deres handlinger og valg, som reaktion på de strukturelle betingelser.

7.3.2. SPECIALISERING & DIFFERENTIERING

I forsøget på at styrke deres position i konkurrencen om jobs, viste analysen, at behovet for specialisering og differentiering, lader til at have indflydelse på de studerendes handlinger og valg undervejs i deres uddannelsesforløb. Det er en generel opfattelse blandt både juristerne og politologerne, at de skal gøre alt hvad de kan for at styrke deres employability og deres faglige profil.

Juristerne søger i høj grad specialisering gennem den målrettede og fagspecifikke undervisning, de kan få gennem valgfag på deres kandidat. De fleste informanter anvender således valgfagene til at rette sig mod et bestemt område, som de ønsker at arbejde med efter endt uddannelse. De studerende oplever eksempelvis at arbejdsmarkedet lægger vægt på denne specialisering gennem valgfag, fordi det ses som en fordel at man har kendskab til bestemte områder eller lovsamlinger, der er relevant i arbejdet. Dette ser vi som udtryk for hvad der har indflydelse på juristernes valg. Det kan fortolkes som en måde, at styrke sin employability frem mod overgangen til arbejdsmarkedet, ved at få målrettet og specialiseret viden. Det er dog ikke alle jurister, som bruger denne strategi. Nogle, der ikke har helt samme klare ide om hvad de vil arbejde med, har valgt fag indenfor flere forskellige områder for ikke at udelukke noget. Det fortolker vi som at juristerne har overvejet de fordele og ulemper, der kan være ved at vælge mere bredt orienterede fag eller fag, der retter sig mod ét konkret område. På baggrund af disse overvejelser har de studerende taget et bevidst valg om, at det mest fordelagtige for dem er, at vælge fag indenfor forskellige områder. Således er der interne forskelle blandt juristerne i forhold til hvad der opfattes som mest rationelle og meningsfulde, afhængigt af den individuelle situation, de står i.

Juristernes mulighed for specialisering står i forholdsvis stor kontrast til den mere ensartede og bredt orienterede undervisning, som politologerne ikke har samme indflydelse på, da deres kandidat er bygget op om obligatoriske fag. Det knytter sig til politologernes generelle bekymring om konkurrencen om jobs med andre uddannelser, der er opbygget om valgfag, som f.eks. Statskundskab på AU. Dette kan være svært at konkurrere med, da politologernes uddannelse altså er mere

ensartet og bredt orienteret qua de obligatoriske fag. Det er således tydeligt, at de studerende fra Politik og Administration i høj grad savner valgfrihed og medbestemmelse i deres uddannelsesforløb, som kan give dem indflydelse på at styrke deres faglige profil og differentiere dem blandt deres medstuderende og kandidater fra andre lignende uddannelser. I stedet ser politologerne semesterprojekterne som en måde at differentiere sig, ved at have erfaring med konkrete områder på et mere praksisnært niveau end den almindelige teoretiske undervisning. Dette ser vi som udtryk for hvordan politologerne har anvendt semesterprojekterne ud fra hvad der er mest rationelt og fordelagtigt for dem i forsøget på at differentiere sig. Politologerne oplever dermed ikke, at den almene obligatoriske undervisning styrker deres employability og bruger derfor semesterprojekterne til at styrke deres faglige profil.

De overvejelser, som juristerne og politologerne har i forbindelse med hhv. valgfag og semesterprojekter kan således sammenlignes i måden, de søger at specialisere og differentiere sig for at stå stærkere i konkurrencen om jobs. Dette styrker deres oplevede employability med målrettet viden og specialiseret erfaring med konkrete emner eller områder, de ønsker at beskæftige sig med. De studerendes forståelser af de handlinger og valg, som de har foretaget i forbindelse med semesterprojekterne og valgfag, udspringer dermed af samme bekymring om deres uddannelses begrænsninger og behovet for at skille sig ud. Selvom der således er stor forskel på de to uddannelsesforløb, så ser vi også ligheder i måden de studerende søger at styrke deres employability, optimere deres position i konkurrencen om arbejde og måden de på hver deres måde søger at få det bedste udbytte af deres 'investering' i uddannelse. De studerende fortolker dermed deres uddannelsesforløb forskelligt, fordi de står i forskellige situationer. På tværs af uddannelserne er der mønstre, som peger på at både juristerne og politologerne ultimativt ser dem selv i en konkurrence blandt et voksende udbud af kandidater, der træder ind på arbejdsmarkedet med lignende faglige profiler.

7.3.3. OPLEVELSE AF SAMSPILLET MELLEM TEORI OG PRAKSIS

På baggrund af ovenstående analyse ved vi, at samspillet mellem teori og praksis har stor betydning for studerendes oplevelse af forberedelsen på overgangen til arbejdsmarkedet. Dette stemmer også overens med hvad tidligere forskning har vist (Karlsson 2011; Helyer & Lee 2014; Knight & Yorke 2003; Knight & Yorke 2004). Både politologerne og juristerne udtrykker et stort behov for at opnå et bedre samspil mellem teori og praksis på deres uddannelse, men det er midlertidigt forskelligt

hvordan de studerende reagerer alt efter hvilke strukturelle betingelser, der danner rammen for deres uddannelsesforløb.

For at forstå samspillet mellem teori og praksis, er det vigtigt også at belyse hvordan de studerende forholder sig til deres uddannelses teoretiske udgangspunkt. Forskellen på hvordan de studerende forstår deres teoretiske ballast er stor. Juristerne har nemt ved at se berettigelsen af den teoretiske undervisning, da de finder denne viden nødvendig, for at kunne besidde de jobs, de i fremtiden bliver ansat i. De konkrete kompetencer, som juristerne fremhæver, er i høj grad mere 'generiske' færdigheder, der handler om at tilegne sig viden. Det er langt hen ad vejen samme type færdigheder, som samtlige samfundsfaglige studerende opnår gennem uddannelse, og det er derfor bemærkelsesværdigt, at politologerne ikke ser samme værdi i den teoretiske viden, de tilegner sig gennem *deres* uddannelse.

Forskellen i de studerendes oplevelse af uddannelsernes omsættelighed, afhænger muligvis af de forskellige typer arbejdsmarkeder, de to uddannelser retter sig mod. Jura-uddannelsen retter sig mod et specifikt type erhverv, mens Politik og Administration omvendt henvender sig til en bred del af arbejdsmarkedet og mange forskellige typer erhverv. Derfor kan juristerne måske have lettere ved at se hvordan og i hvilke stillinger, deres viden og kompetencer kan bruges, hvor politologernes akademiske kvalifikationer er sværere at knytte til en bestemt type arbejdsopgave. Samtidigt kan forskellen i de studerendes opfattelse af hvor brugbar deres viden og kompetencer er, også skyldes, at der på Jura er mange eksterne lektorer fra 'virkeligheden', mens det hovedsagligt er akademikere, der underviser på Politik og Administration. Juristerne får dermed konkrete eksempler på hvordan det, de lærer, kan anvendes på arbejdsmarkedet, da underviserne kan dele deres erfaring fra erhvervslivet. Politologerne får ikke samme kobling mellem teori og praksis, da deres lektorer ikke kommer fra erhvervslivet.

Et godt samspil mellem teori og praksis er vigtigt, da det kontekstualiserer undervisningen i praksis (Helyer & Lee 2014). En måde at styrke samspillet mellem teori og praksis, er eksempelvis gennem arbejdsbaseret læring og praktikforløb (Knight & Yorke 2003; Knight & Yorke 2004). Både juristerne og politologerne oplever, at samspillet mellem teori og praksis kunne være bedre på deres uddannelser, og de har derfor et behov for at tilføje praktisk erfaring til deres akademiske kvalifikationer, hvilket er i tråd med eksisterende forskning på området (Tomlinson 2008). Erhvervserfaring gennem f.eks. et praktikforløb eller et studierelevant arbejde, er en måde at styrke samspillet mellem teori og praksis, ved at få praktisk erfaring med de akademiske kvalifikationer (Knight & Yorke 2003; Knight & Yorke 2004). Samtidigt kan erhvervserfaringen også tilbyde de studerende

nogle 'ekstra-curriculære' færdigheder, som dermed tilføjer værdi til de akademiske kvalifikationer og styrker deres employability.

I de seneste år har der i tråd med dette hersket en forventning fra arbejdsmarkedet om, at de studerende helst skal have et studierelevant arbejde forud for en ansættelse. Sammenholdt med de studerendes oplevelse af, at deres uddannelse ikke i sig selv er nok, er resultatet heraf, at de studerende føler sig nødsaget til at få erhvervserfaring for at komme i betragtning blandt andre ansøgere (AE 2015; Tomlinson 2008). Selvom juristerne og politologerne deler bekymringen om samspillet mellem teori og praksis og om deres uddannelse alene er nok i konkurrencen om jobs, så ser vi også at de har nogle relativt forskellige strategier i deres søgen efter erhvervserfaring.

Samtlige informanter fra Politik og Administration har som nævnt valgt at tage i praktik, mens ingen af informanterne fra Jura har været i praktik. En af forklaringerne på denne forskel kan være, at det er forskelligt hvordan de to studier er tilrettelagt ift. indlejringen af praktik i uddannelsesforløbet. På Politik og Administration er praktikken i høj grad er en integreret del af studiet, mens det modsatte gør sig gældende på Jura, hvor uddannelsens struktur ikke umiddelbart gør det attraktivt for juristerne at vælge praktikken til. Dertil er der også forskel på hvorvidt de studerende har studierelevant arbejde. Informanterne fra Jura har alle studierelevant arbejde, mens der hos politologerne både er studerende, som har studierelevant arbejde og nogle, som ikke har.

Med tanke på at politologerne har svært ved at se omsætteligheden af deres teoretiske viden og kompetencer, er det bemærkelsesværdigt, at ikke alle politologerne har et studiejob. Analysen viste, at nogle af politologerne forklarer, at de ikke har taget et studiejob med begrundelsen, at det kan være svært at balancere både uddannelse og arbejde på samme tid. Eksisterende forskning har vist, at erhvervserfaring gennem f.eks. et studierelevant arbejde kan styrke deres CV og employability i overgangen til arbejdsmarkedet (Andersen & Jacobsen 2017). Dermed fortolker vi det som irrationelt, at det ikke er alle politologerne, der har valgt at få et studierelevant arbejde. De studerende oplever dog dette fravalg som meningsfuldt og fordelagtigt med udgangspunkt i deres individuelle situation, hvor de vurderer, at det ikke har været muligt for dem at have tid til både uddannelse og arbejde. Derudover oplever politologerne måske også et mindre behov for erhvervserfaring uden for studiet, fordi de ved at de får 'chancen' i et praktikforløb.

Er det så også irrationelt at juristerne ikke har et praktikforløb? På en måde ja. Hvis de har en opfattelse af, at de skal gøre alt hvad de kan for at styrke deres employability i konkurrencen om jobs, så må kombinationen af praktik og studiejobs være det bedste. De begrundet dog deres fravalg af praktik med den praktiske

erfaring, de har fået på forhånd gennem deres studierelevante arbejde. Samtidig lægger de vægt på værdien i at have valgfag i stedet for praktik, der som tidligere nævnt, giver dem mulighed for at specialisere sig indenfor et konkret område. Selvom juristerne ikke vælger at tage i praktik, kan deres handlinger dermed ses som rationelle, når vi fortolker dem ud fra deres individuelle situation. I forlængelse heraf har juristerne derfor fået afprøvet deres akademiske kvalifikationer i praksis tidligere i deres uddannelsesforløb. Det er dermed ikke meningsfuldt for dem at vælge at tage i praktik, da de også samtidigt oplever at 'gå glip af' muligheden for specialisering gennem valgfag.

Samtidig er det også værd at bemærke, at det er udbredt blandt juristerne, at have frivilligt arbejde. Her viste analysen, at det primært er utilitaristiske motiver, der driver de studerendes valg om at blive frivillige, da de ser arbejdet som mulighed for at få erhvervs erfaring, udvide deres netværk og styrke deres CV. I forlængelse heraf viser eksisterende forskning, at frivilligt arbejde kan have symbolsk værdi og sende et signal til arbejdsgiver om, at de er villige til at prioritere organisatoriske interesser fremfor private (Quist 2015; Day & Devlin 1998). I analysen fandt vi ligeledes at juristerne godt at klar over, at deres frivillige arbejde kan sende et signal, og de ser det derfor som en bonus til det udbytte de ellers får gennem erhvervs erfaringen. Endeligt er det her væsentligt at pointere, at juristerne oplever, at de frivillige studiejobs er den primære form for erhvervs erfaring, de har mulighed for at få uden for studiet, indtil de er kommet længere i deres uddannelsesforløb, hvor andre og flere muligheder åbner op.

Opsummerende kan vi således sige, at der er nogle forskellige institutionelle og individuelle faktorer, som har indflydelse på juristernes og politologernes strategier i deres søgen efter et bedre samspil mellem teori og praksis samt i ønsket om at tilføre kompetencer og viden, som deres uddannelse ikke kan tilbyde dem. Udover at erhvervs erfaringen bidrager til at opnå ovenstående og dermed styrker de studerendes employability, så viser det sig også, at erhvervs erfaringen især giver juristerne ro i maven i overgangen til arbejdsmarkedet. Det er dog paradoksalt, at det samme ikke gør sig gældende for politologerne, der, trods at have fulgt et praktikforløb, ikke i samme grad har klarhed over hvad de kan og hvad de ikke kan, hvilket giver anledning til en usikkerhed i overgangen til arbejdsmarkedet.

7.3.4. OPLEVELSE AF FAGLIGHED

Samspillet mellem teori og praksis, samt erhvervs erfaring har indflydelse på hvordan de studerende oplever overgangen til arbejdsmarkedet. Derudover blev det tydeligt i analysen, at der eksisterer en markant forskel på de studerendes oplevelse af deres faglighed, som ligeledes kan relateres hertil. Informanterne fra Politik og Administration oplever, modsat juristerne, at de har en bred faglighed, hvilket de

fleste politologer ser som en udfordring i konkurrencen og jobs. Juristerne har omvendt en positiv opfattelse af deres faglighed, der for dem opleves som mere konkret og rettet mod et specifikt erhverv. Derudover har vi tidligere beskrevet hvordan juristerne har nemt ved at genkende den del af arbejdsmarkedet, som deres uddannelse retter sig mod. Ovenstående kan resultere i at juristerne i højere grad har en faglig selvtillid.

Modsat juristerne oplever politologerne ikke at kunne genkende det arbejdsmarked, som deres uddannelse retter sig mod og det stiller politologerne i en udfordrende position, hvor de er nødsaget til, i højere grad end juristerne, at sælge sig selv i deres jobsøgning. Der kan derudover udledes, at der på jurastudiet kontra Politik og Administration, er en større strukturel kobling mellem måden studie, studiejobs og arbejdsmarkedet er bygget op på, også på baggrund af den teoretiske sammenhæng mellem uddannelse og arbejde. Dette resulterer ydermere i at overgangen for juristerne kan opleves mere flydende.

Det handler for politologerne måske mere om, at forstå hvordan deres brede faglighed er en styrke snarere end en svaghed. De fleste politologer anser deres faglighed som svag eller som *for* bred, men den brede faglighed er lige præcis dét, de er uddannet og dygtige til og er lige præcis dét, der er styrken i deres faglighed. Analysen viste, at en måde hvorpå politologerne kan styrke troen på deres generelle faglighed, er ved at få mere relevant erhvervserfaring og eventuelt også på et tidligere tidspunkt i deres uddannelsesforløb. Dette underbygges af de politologerne, der *har* studierelevant arbejde, som har fået bekræftet at deres faglighed har en berettigelse i praksis, og de oplever derfor i højere grad, at den generelle faglighed er deres styrke. I lyset af dette, har politologerne med studiejob også i lignede grad en faglig selvtillid som juristerne.

Der er dermed stor forskel på juristernes og politologernes oplevelse af deres faglighed, der formentlig afhænger af flere faktorer. Uddannelsens opbygning kan have indflydelse på, om de studerende kan se styrkerne af deres faglige viden og kompetencer. Samtidigt har de studerendes egne handlinger og valg ligeledes indflydelse på oplevelsen af faglighed; måden de vælger fag på, til- og fravalg af praktik, studiejob mv., tolker vi som elementer, der kan styrke deres faglighed og oplevelsen heraf.

8. KONKLUSION

Dette speciale har belyst hvordan samfundsfaglige specialestuderende oplever deres uddannelsesforløb og hvilken rolle, de oplever at deres uddannelse spiller i forberedelsen på overgangen til arbejdsmarkedet. Herunder hvordan de studerende oplever, at deres uddannelse former deres fremtidige job- og karrieremuligheder, ved at opbygge human kapital og styrke deres employability. Specialet tager udgangspunkt i et komparativt casestudie med informanter fra Politik og Administration og Jura, for at belyse hvordan dette opleves forskelligt blandt generalisterne og specialisterne.

Eksisterende forskning på området har vist, at studerende oplever, at deres uddannelse spiller en stor rolle i forberedelsen på overgangen til arbejdsmarkedet. Selvom de studerende fortsat ser uddannelsens relevans med henblik på det arbejde de skal udføre, så oplever de også at uddannelse ikke alene er nok (Tynjälä 2008; Tomlinson 2008; Stenström 2006; Tynjälä et al. 2006; Støren & Aamodt 2010). Dette speciale er kommet frem til lignende resultater, hvor både juristerne og politologerne overordnet ser berettigelsen af deres uddannelse samt den viden og de færdigheder, de tilegner sig gennem uddannelse i relation til deres fremtidige job- og karrieremuligheder. Her oplever de studerende, at uddannelse generelt tilbyder grundlæggende teoretisk viden og kompetencer, der fungerer som 'adgangsbillet' til arbejdsmarkedet.

Specialet har imidlertid også vist, at både politologerne og juristerne på flere områder ser begrænsninger i deres uddannelse i forhold til opbygningen af human kapital og employability. De studerende oplever et behov for, at tilføje yderligere værdi til deres faglige profil, i takt med at arbejdsgivere lægger mindre vægt på de akademiske kvalifikationer alene, da også mere praksisnære kvalifikationer er efterspurgt (Brown & Hesketh 2003). I tillæg til deres uddannelse søger de studerende, at styrke deres employability via erhvervserfaring enten gennem praktikforløb eller studierelevant arbejde, for at skille sig ud blandt medstuderende og/eller kandidater fra lignende uddannelser med lignende faglige profiler. De studerende oplever, at erhvervserfaringen giver mulighed for at afprøve deres viden og kompetencer i praksis, hvilket styrker deres CV og employability. Specialet viser her, at både politologernes og juristernes forklaringer af deres handlinger og valg er influeret af de strukturelle betingelser, som de er underlagt qua tilrettelæggelsen af deres uddannelsesforløb. Samtidigt handler de studerende også ud fra hvad de oplever som meningsfuldt i deres individuelle situation for at styrke deres oplevede employability.

De studerende fra begge uddannelser oplever derudover generelt et behov for at differentiere og specialisere sig, for at få en bedre position i hvad der opfattes som et overbefolket og konkurrencepræget 'kandidat-arbejdsmarked' (Tomlinson 2008). Specialet har vist hvordan juristerne og politologerne på forskellige måder, fortolker dette problem og forklarer nogle af de strategier, de handler ud fra for at stille dem bedre i konkurrencen om jobs. Måden de studerende vælger fag, anvender semesterprojekter, samt vælger praktik til og fra, lader således til at være en reaktion på de strukturelle betingelser, der danner ramme for deres uddannelsesforløb. Dette gælder både for juristerne og politologerne, men er en større bekymring hos politologerne, der er udfordret i deres perspektiv på uddannelsens omsættelighed på arbejdsmarkedet, da de har en opfattelse af at uddannelsens generelle karakter giver anledning til en orienteringsløshed. Omvendt har juristerne en mere konkret opfattelse af deres faglighed, som også afspejles i deres søgen efter specialisering, snarere end differentiering. Juristerne oplever, at denne specialisering styrker deres employability i jobsøgningen, hvor arbejdsgiverne - ifølge de studerende - lægger vægt på den målrettede og fagspecifikke viden, juristerne tilegner sig gennem specialiseringen. Dette resulterer dermed også i at juristerne i højere grad oplever en faglig selvtillid, da de kan afspejle de akademiske kompetencer, de får på uddannelse til deres fremtidige arbejde.

Specialets resultater tyder på at juristerne og politologerne, der ses som to ekstreme cases inden for Det Samfundsfaglige Fakultet, fortolker deres uddannelses rolle i forberedelsen på overgangen til arbejdsmarkedet relativt forskelligt. Juristerne og politologerne forklarer på forskellig vis deres handlinger og valg, for at stå i en bedre position og drage bedre udbytte af deres uddannelse og øge deres employability ved siden af studiet. Disse forskelle ses som resultat af og reaktioner på de forskellige strukturelle betingelser, som de er indlejret i, hvorudfra de fortolker, hvad der er mest fordelagtigt for dem individuelt, for at stå bedre klædt på i overgangen fra uddannelse til arbejdsmarked.

9. PERSPEKTIVERING

Med udgangspunkt i specialets konklusioner, er det væsentligt at reflektere over hvordan vores teoretiske valg lægger et bestemt perspektiv på problemstillingen. Der drages inspiration fra human kapital-teoriens perspektiv på uddannelse som investering, der giver udbytte på sigt i form af bedre job- og karrieremuligheder. Ydermere lægger teorien også et perspektiv på de studerende, som rationelle og nyttemaksimerende individer, der agerer ud fra hvad der er mest fordelagtigt for dem. Vi kan ud fra dette, samt i relation til vores videnskabsteoretiske udgangspunkt og metodiske valg altså bidrage til, hvordan de studerende selv oplever denne overgang, hvilket også er et perspektiv, som vi vurderer at den eksisterende forskning mangler.

Når vi tager udgangspunkt i de studerendes *oplevelse* af deres uddannelsesforløb ift. employability i overgangen til arbejdsmarked, kan man reflektere over hvorvidt det kun er uddannelsesinstitutionernes ansvar, at uddanne 'employable' kandidater. Omvendt kan det i høj grad også betragtes som en dannelsesinstitution, hvor de studerende får redskaberne til at udvikle sig og lære på arbejdsmarkedet. Samtidigt kan man diskutere hvorvidt employability også kan og bør styrkes udenfor uddannelsen, hvilket vi også særligt ser at juristerne gør. Omvendt ville det også underminere politologernes generelle uddannelse, hvis den blev langt mere fagspecifik og inkorporerede alle de elementer, som de studerende savner og mener styrker deres employability. Selvom politologerne har svært ved at se styrken i uddannelsens generelle kvalitet, ville uddannelsen blive så specifik, at det kunne resultere i at den mister det, der netop er dens kvalitet og særegenhed. Det kan derudover være svært for uddannelserne at inddrage mere praksisnær undervisning, fordi det f.eks. ikke vil være relevant for *alle* jurister at lære hvordan man skriver en stævning.

Tilrettelæggelsen af uddannelsesforløbet handler derudover også i høj grad om ressourcer og i en tid, hvor der måske er et større udbud af kandidater end der er efterspørgsel på arbejdsmarkedet, spares der i stor stil på de videregående uddannelser (Rasmussen 2020). Det kan derfor være svært for uddannelserne at tilrettelægge uddannelsesforløbet mere praksisnært, da det vil være en bekostelig affære at inkorporere elementer i undervisningen, der vil styrke de studerendes employability yderligere. Særligt hvis det ikke alene er uddannelsens rolle at 'sørge for' at udvikle employability. Derfor taler ovenstående for, at det hverken vil være i de studerendes eller statens interesse, at tilrettelægge uddannelserne, så de 'leverer' alt hvad de studerende har brug for, for at styrke deres employability.

Med vores teoretiske udgangspunkt anlægger vi som nævnt et bestemt perspektiv på problemstillingen, hvorfor der naturligvis også er elementer af de studerendes overgang til arbejdsmarkedet, som vi *ikke* kan belyse. Med perspektivet på

uddannelse ud fra de studerendes oplevelser, har vi eksempelvis ikke øje for hvorvidt deres employability så også stemmer overens med arbejdsmarkedets krav. Det kunne som et supplement til vores undersøgelse derfor også være interessant, at holde de studerendes oplevede employability op mod hvad arbejdsgiverne reelt tillægger værdi og hvad de faktisk søger i ansættelse af nyuddannede kandidater. Således ville man her kunne tilføje arbejdsmarkedets perspektiv på de studerendes employability. Her ville et andet teoretisk udgangspunkt kunne åbne op for aspekter af overgangen, som vi ikke selv har valgt at fokusere på. Vi er således også opmærksomme på, at vi med specialet bidrager med et særligt perspektiv på baggrund af de overvejelser der ligger til grund for undersøgelsens udformning, og at vi andre perspektiver ville kunne påvirke undersøgelsens resultater.

Endeligt kunne det med udgangspunkt i den aktuelle verdenssituation være relevant at bygge videre på specialets problemstilling, for at kunne forstå hvordan denne årgang af nyuddannede kandidater oplever, at Covid-19 har haft konsekvenser for overgangen til arbejdsmarkedet. Dette begrundes med at hele samfundsøkonomien er effektueret af krisen, hvilket også smitter af på det arbejdsmarked, der venter de studerende. I den forbindelse er det aktuelt, at undersøge de studerendes oplevelser med jobsøgningsprocessen, samt hvorvidt overgangen til arbejdslivet påvirkes af de store samfundsmæssige ændringer. Da vores empiriindsamling gik forud for den totale nedlukning af det danske samfund, er dette ikke et element specialet har set nærmere på, grundet det meget sparsomme empiriske materiale på emnet, ligesom empiriindsamlingen ikke synes at være væsentlig påvirket af situationen.

10. REFERENCER

- Andersen, L. B., (2010): "Forskningskriterier" i Lotte Bøgh Andersen, Kasper Møller Hansen & Robert Klemmensen (red.): *Metoder i Statskundskab*. Hans Reitzels Forlag
- Andersen, L. P. & Riis, H. B., (2016): *Fra studieliv til arbejdsliv. F**k der er nogle idioter herude!* 1. udgave 1. oplag, Frydenlund og forfatterne
- Andersen, H. L. & Jacobsen, J. C. (2017): *Til dannelse eller nytte? Universitetsuddannelser mellem forskningsbaseret faglighed og relevans for arbejdsmarkedet*. 1. udgave
- AAU (2020a): *Problembaseret læring (PBL) på Aalborg Universitet*. Lokaliseret d. 20. maj 2020 på: <https://www.aau.dk/om-aau/aalborg-modellen-problembaseret-laering>
- AAU (2020b): *Jura, Kandidat - Fagligt indhold*. Lokaliseret d. 20. maj 2020 på: <https://www.aau.dk/uddannelser/kandidat/jura/fagligt-indhold/>
- AE (2015): Ledighedsrisiko blandt nyuddannede akademikere. Lokaliseret d. 20. maj 2020 på: https://www.ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/analyse/ae_ledighedsrisiko-for-nyuddannede-akademikere.pdf
- Becker, G. S. (1994): 'Human Capital Revisited' in *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education*. The University of Chicago Press, 3. udgave.
- Birkler, Jacob (2016): 'Begrundelsesformer' i *Videnskabsteori - En grundbog*. København: Munksgaard. 1. udgave, 11. oplag.
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015a): 'Kvalitative metoder, tilgange og perspektiver' i Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red): *Kvalitative metoder - en grundbog*. Hans Reitzels Forlag, 2. udgave. Introduktion
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015b): 'Interviewet: samtalen som forskningsmetode' i Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red): *Kvalitative metoder - en grundbog*. Hans Reitzels Forlag, 2. udgave. Kap. 1
- Brown, P., Hesketh, A. & Williams, S., (2003): 'Employability in a knowledge-driven economy', *Journal of Education & Work*, 16(2), pp. 108–126.
- Bryman, A. (2012): *Social Research Methods*. 4. udgave. New York: Oxford University Press.
- Cnaan, R. A., & Goldberg-Glen, R. S. (1991): *Measuring motivation to volunteer in human services*. *Journal of Applied Behavioral Science*, 27, 269-284.
- Coleman, James (1993): 'The impact of Gary Becker's work on sociology'. *Acta Sociologica*. Vol.36(3), p.169
- Day, K. M. & Devlin, R. A. (1998): The payoff to work without pay: Volunteer work as an investment in human capital. *Canadian journal of economics*, 1998
- de Vaus, D. (2001): *Research Design in Social Research*. Sage Publications.

- Endedijk, M. D., & Vermunt, J. D. (2013): Relations between student teachers' learning patterns and their concrete learning activities. *Studies in Educational Evaluation*, 39, 56-65
- Flyvbjerg, Bent (2010): 'Fem misforståelser om casestudiet' i Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red): *Kvalitative metoder - en grundbog*. Hans Reitzels Forlag, 2. udgave. Kap. 24
- Gennep, A. Van (1960): *The Rites of Passage*. Anthropology and Ethnography. Routledge Library Editions. London And Henley.
- Grosemans, I. et al. (2017): 'Exploring learning and fit in the transition from higher education to the labour market: A systematic review'. In: *Educational Research Review*. Vol. 21, p 67-84.
- Halkier, Bente (2014): *Fokusgrupper*. Frederiksberg: Samfundslitteratur. 2. udgave, 4. oplag.
- Handy et al. (2010): Cross-Cultural Examination of Student Volunteering: Is It All About Résumé Building? *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. Volume 39 Number 3, June 2010 498-523.
- Harvey, L., (2001): 'Defining and measuring employability', *Quality in Higher Education*, 7, pp. 97-109.
- Helyer, R. & Lee, D. (2014): The Role of Work Experience in the Future Employability of Higher Education Graduates. *Higher Education Quarterly*. Volume 68, No. 3, July 2014, pp 348-372
- Hockey, J. (2002): 'The importance of being intuitive - Arnold Van Gennep's The Rites of Passage'. University of Hull, UK. *Mortality*, Vol. 7, No. 2, 2002.
- Højbjerg, H. (2004): "Hermeneutik" i Lars Fuglsang & Poul Bitsch Olsen (red.): *Videnskabsteori i samfundsvidenskaberne*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag. 2. udgave.
- Jacobsen, M.H. (2012): 'Adaptiv teori - den tredje vej til viden' i R. Antoft, M. H. Jacobsen, A. Jørgensen & S. Kristiansen (red.): *Håndværker og horisonter – tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Karlsson, L. (2011): Academic Quality and Internships – Students' account on the value of theory in practice. *International Journal of Learning in Social Contexts*, Vol. 1(2), pp. 4-20
- Katz, E., & Rosenberg, J. (2005): *An economic interpretation of institutional volunteering*. *European Journal of Political Economy*, 21, 429-443.
- Knight, P. & Yorke, M. (2003): Employability and Good learning in Higher Education. *Teaching in higher education*, 8 (1) 3-16.
- Knight, P. & Yorke, M. (2004): *Embedding employability into the curriculum*. The learning and Teaching Support Network (LTSN) & the Enhancing Student Employability team (ESECT).

- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015): *Interview - det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. 3. udgave. 1. oplag. Hans Reitzel Forlag.
- Layder, D. (1998): 'From Theory to Data: Starting to Theorize' in *Sociological Practice*. SAGE Publications Ltd
- Layder, D. (2011): 'Towards Adaptive Theory' in *Sociological Practice*. SAGE Publications Ltd
- Legal Desk (2019): 'Er der forskel på en jurist og en advokat?' Lokaliseret d. 25. maj 2020 på: <https://www.legaldesk.dk/artikler/er-der-forskel-paa-en-jurist-og-en-advokat>
- Le Maistre, C., & Pare, A. (2004). Learning in two communities: The challenge for universities and workplaces. *Journal of Workplace Learning*, 16, 44-52
- McQuaid, R. W. & Lindsay, C., (2005): 'The concept of employability', *Urban Studies*, 42, pp. 197–219.
- Opheim, Vibeke (2007): 'Equal opportunities? The effect of social background on transition from education to work among graduates in Norway', *Journal of Education and Work*, 20, 255–282.
- Qvist, Hans-Peter (2015): Deltagelse i frivilligt arbejde og tidsforbrug på frivilligt arbejde: To sider af samme sag? *Dansk Sociologi*, Oct 2015, Vol.26(2), pp.53-74,97
- Rasmussen, P. (2020): Universiteterne på vej - hvorhen? *Dansk Paedagogisk Tidsskrift*, 2020(1), 9-22
- Stenström, M.-L. (2006): 'Polytechnic graduates working life skills and expertise' in P. Tynjälä, J. Välimaa, & G. Boulton-Lewis (Eds.): *Higher education and working life: Collaborations, confrontations and challenges* (pp. 89–102). Amsterdam: Elsevier.
- Støren, L. A. & Aamodt, P. O. (2010): 'The Quality of Higher Education and Employability of Graduates'. *Quality in Higher Education*, Vol. 16, No. 3, November 2010
- Tanggaard, L. & Brinkmann, S. (2015): 'Kvalitet i kvalitative studier' i Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (red): *Kvalitative metoder - en grundbog*. Hans Reitzels Forlag, 2. udgave. Kap. 25
- Teichler, U. (2007): Does higher education matter? Lessons from a comparative graduate survey. *European Journal of Education*, 42, 11-34.
- Tomlinson, M. (2008): 'The Degree Is Not Enough': Students' Perceptions of the Role of Higher Education Credentials for Graduate Work and Employability'. *British Journal of Sociology of Education*, Vol. 29, No. 1 (Jan., 2008), pp. 49-61
- Tynjälä, P. et al. (2006): 'From university to working life: Graduates' workplace skills in practice' in P. Tynjälä, J. Välimaa, & G. Boulton-Lewis (Eds.): *Higher education and working life: Collaborations, confrontations and challenges* (pp. 73–88). Amsterdam: Elsevier.

- Tynjälä, P. (2008): Perspectives into learning at the workplace. *Educational Research Review*, 3, 130-154.
- Undervisningsministeriet (2019): *Ansøgere og optagne fordelt på køn, alder og adganggrundlag*. Lokaliseret d. 20. maj 2020 på:
<https://ufm.dk/uddannelse/statistik-og-analyser/sogning-og-optag-pa-videregaende-uddannelser/grundtal-om-sogning-og-optag/ansogere-og-optagne-fordelt-pa-kon-alder-og-adgangsgrundlag>
- Vanoverberghe, J. et al. (2008): The transition from school to work in flanders: A duration analysis. *Journal of Education and Work*, 21, 317-331.
- Yan, M. et al. (2013): The dawn is too distant: The experience of 28 social work graduates entering the social work field in China. *Social Work Education*, 32, 538-551
- Yorke, M., (2006): *Employability in Higher Education: What it is—What it is Not*. ESECT, Learning and Employability. Series one (York, The Higher Education Academy).

BILAG 1: INTERVIEWGUIDE

BILAG 2-10: TRANSSKRIFTIONER